

Fondată: 1998
Anul XIX

ELANUL

Nr. 177
NOIEMBRIE
2016

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

In Honorem Professoris VLAD CODREA

dr. Laurențiu CHIRIAC

Timpul e mereu nemilos. El este ceva care distribuie tuturor lucrurilor toată durata lor precisă și le face să participe la ce a fost, este și va fi, fără ca el însuși să devină durată în înțeles sensibil. Din acest punct de vedere, odată cu împlinirea a **60 de ani** ai distinsului profesor universitar și cercetător clujean **VLAD CODREA**, putem să-l omagiem așa cum se cuvine, căci domnia sa reprezintă o personalitate de învederată anvergură științifică. La traversarea acestui marcant prag existențial, Profesorului i se cuvine pe deplin un medalion prin care să încercăm o cuantificare a performanțelor sale profesionale. Prezentul demers constituie o sumedenie de gânduri sincere ale celor care îl cunosc pe cercetătorul clujean ca pe un asiduu colaborator al Asociației Culturale „Academia Rurală *Elanu*” și al revistei „Elanu” (unde este și redactor corespondent), dar și ca pe un împătimit vânător de fosile și în arealul județului Vaslui. Astfel, am ținut să ne exprimăm respectul și gratitudinea pentru opera profesorului clujean, consacrandu-i aceste elogioase gânduri la aniversare.

Distinsul prof. univ. dr. **VLAD CODREA** s-a născut la 19 noiembrie 1956, la Oradea, provenind dintr-o familie de medici. După ce și-a finalizat studiile primare, gimnaziale și liceale în orașul natal, a plecat la Cluj cu desaga speranței și cu o neliniștitoare aviditate a cunoașterii, convins fiind că vrea să devină geolog. Astfel, în perioada 1976-1981 a urmat cursurile **Facultății de Biologie și Geologie** a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. După absolvirea facultății ca șef de promoție, a lucrat la Arad și Timișoara timp de peste șase ani, ca inginer geolog, pe șantiere din domeniul apelor termale și al petrolului, dar a renunțat la o slujbă remunerată financiar mult peste nivelul acelor ani, tocmai pentru a porni în căutarea dinozaurilor. Peste tot în România a găsit oasele unor animale care au trăit acum zeci de milioane de ani. De fapt, viitorul cercetător dorea să facă geologie și paleontologie și nu să devină inginer geolog (așa cum îi scria pe diploma de absolvire), iar între anii 1990-1994 și-a efectuat programul de doctorat în cadrul **Departamentului de Geologie** al aceleiași facultăți, obținând titlul de **doctor în geologie**. Astfel, profesorul universitar **VLAD CODREA** - deși nu a putut un timp să-și înceapă cariera didactică (din cauză că nu avea buletin de Cluj) - a putut totuși cerceta cvasidisciplinar paleontologia, paleoecologia, geologia cuaternară, geotermica, geologia regională, pentru ca mai apoi să

poată preda cursuri studenților și chiar să le fie îndrumător acestora la lucrările de licență, masterat și doctorat. În orice caz, plămădirea unei personalități științifice nu se poate întrupa fără existența unui mediu elevat de formare, implicând aportul dascălilor și al colegilor de muncă.

Totodată, prof. univ. dr. **VLAD CODREA** este președintele Comisiei de Științele Pământului din cadrul Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, anterior conducând ca director o serie de proiecte naționale și internaționale de cercetare geologică și paleontologică, pe baza a peste 50 de granturi și contracte de cercetare. A avut calitatea de **visiting professor** în centrele universitare de la Paris și Bruxelles și este membru al Societății de Paleontologia Vertebratelor (Illinois, SUA), dar și membru al Diviziei de Istoria Științei din cadrul Academiei Române. A participat cu studii și articole de specialitate la peste 350 de simpozioane și congrese naționale și internaționale, publicând peste 120 de articole, 37 de studii și 5 volume științifice. Opera sa științifică poartă amprenta amplitudinii și consistenței, astfel că indubitabil își va menține perenitatea multă vreme. În 2002, renumitul paleontolog clujean a fondat Laboratorul de Paleontologie și Geologie Cuaternară din cadrul Facultății de Biologie și Geologie a Universității din Cluj, pe baza unei colecții de peste 2000 de fosile de mare valoare științifică.

- continuare în pagina 2 -

In Honorem Professoris VLAD CODREA

- urmare din pagina 1 -

În același timp, el a promovat public geologia și paleontologia în cadrul unor interviuri, conferințe și demonstrații despre dinozaurii din România la Institutul Regal de Științe Naturale din Bruxelles (2002-2003), Muzeul de Științele Naturii din Galați (2005), Muzeul de Mineralogie din Baia Mare (2015-2016) și la Universitatea din Cluj.

„Geologia nu se practică în birou, ori iubești Natura și o vizitezi, ori te lași de meserie” - spunea cunoscutul paleontolog clujean, cel care în fiecare vară se află pe șantierele deschise în aproape toată țara. Acolo a găsit și oasele dinozaurilor de care este atât de pasionat. Lucrează sistematic în Banat, Oltenia, Moldova Centrală și în

19 iulie 2012. Echipa de la „Crețești” – Campania iulie 2012. Rândul de jos: Dr. Laurențiu Ursachi, Dr. Alexandru Solomon, Rândul de sus: Dr. Bogdan Rățoi, Prof. univ. dr. Vlad Codrea, Dr. Cristian Onel, Dr. Ionuț Grădianu.

Transilvania. Însă, zona Alba rămâne una de suflet pentru profesorul clujean: „Zona Albei, a Sebeșului, Lanocrămului și Vințului este plină de dinozauri. Am găsit fie ierbivori, carnivori, fie un întreg cortegiu de reptile, mamifere și chiar păsări care însoțeau dinozaurii, toți datează de acum 70 de milioane de ani” - spunea el cu mândrie. Profesorul **VLAD CODREA** a „vânat” dinozauri peste tot - în Hațeg, iar acum la Rusca Montană, la limita dintre județele Hunedoara și Caraș Severin, iar la Baraolt a găsit un schelet complet de mastodont, într-o carieră de lignit. Piesa la care ține cel mai mult este, însă, un craniu datând din cretacic, care este complet, descoperit în Hațeg, la Pui. „Cel mai des întâlnit dinozaur pe teritoriul României este un dinozaur din familia sauropodelor, pe care un paleontolog german l-a rebotezat din *Titanosaurus dacicus*, *Maghiarosaurus dacicus*. Nu e o fosilă rară, dar numele a lăsat loc multor glume pe seama lui” - preciza cândva pasionatul paleontolog. Asta nu înseamnă că nu a căutat și fosile umane, dar nu le-a găsit încă.

În altă ordine de idei, paleontologul **VLAD CODREA** îi place munca bine făcută, dar și oamenii care își fac meseria cu pasiune, în schimb îi displace politica, fariseimul și delatiunea. Universitarul clujean are o familie frumoasă cu care se mândrește. Geamătul inimii sale e o continuă prigoană față de impostori, apărându-ne mereu de aceștia, tocmai pentru a nu ne simți desfrunziți în interiorul sufletului.

VLAD CODREA are acel farmec uman și profesional în fața căruia nu poți decât să-ți ridici pălăria. Intelectual aparte și de o ironie fină, plăcută, **Profesorul** are intuiția valorii și bogăția înțelepciunii distinse. Numai cei incapabili nu-i pot desluși eleganța spiritului! El s-a dăruit cu nesaț vieții științifice, ni s-a dăruit nouă, tuturor, întărindu-ne cu fibrele sufletului său - prin acea desăvârșită comuniune spirituală cu oamenii valoroși. Ne-a dat atât de mult, iar noi i-am mulțumit atât de puțin!

În ceea ce privește colaborarea sa cu Asociația Culturală “Academia Rurală *Elanul*” și cu cercetători din zona județului Vaslui, putem spune că prof. univ. dr. **VLAD CODREA** - împreună cu ing. dr. Laurențiu Ursachi de la Muzeul “Vasile Pârvan” și cu prof. dr. Cristian Onel din Bârlad, alături de cercetători ai Universității “Al. I. Cuza” din Iași (prof. univ. dr. Mihai Brândzilă și asist. dr. Bogdan Rățoi) - au descoperit numeroase situri paleontologice: Draxeni, Gherghești, Movileni, Zorleni, cel mai valoros, cu valoare științifică deosebită, fiind cel de la Crețești. După anul 2000, prestața cărturărească a profesorului clujean în județul Vaslui a devenit una constantă și de calitate, atât în cadrul sesiunilor științifice ale muzeelor din Bârlad și Vaslui, cât și în cadrul simpoziunilor organizate de Asociația Culturală “Academia Rurală *Elanul*”, concretizate și în pertinente studii publicate în revista “*Elanul*” și în anuarele celor două muzee.

Așadar, marcantele reușite din *cursus honorum* ale distinsului cercetător **VLAD CODREA** ne-a condus în mod firesc la această evocare succintă a personalității sale științifice, căci acest savant autentic nu a manifestat niciodată mulțumire față de propriile realizări și le-a dorit mereu confirmate și augmentate. În această postură, el a promovat consecvent spiritul critic și valorile autentice, a muncit cu o abnegație exemplară, încercând cu perseverență ca rezultatele acestei munci de cercetare să răzbată și dincolo de fruntariile țării, dobândind - astfel - un binemeritat prestigiu internațional. La o vârstă a frumozelor împliniri, profesorul **VLAD CODREA** personifică imaginea savantului deschis către lume și viață, care are spiritul lucid și efervescent, înzestrat cu o cultură polivalentă, formată riguros prin lecturi consistente și prin călătorii instructive. A parcurs tot ce este reprezentativ în geologie și paleontologie, câștigându-și demult calitatea de a se pronunța cu competență despre aceste domenii. Și-a păstrat și astăzi cutuma din tinerețe de a pleda neobosit pentru vertebrarea unui cadru instituțional robust și flexibil, în scopul susținerii unor domenii științifice neglijate, implicând activizarea investigațiilor interdisciplinare, rigurozitatea organizării muncii de cercetare, valorificarea exigentă a acesteia, intensificarea colaborărilor internaționale, eficientizarea cooperării între învățământ și cercetare, ridicarea standardelor calitative ale publicațiilor științifice etc.

În fine, în numele prietenilor, colaboratorilor și discipolilor săi din județul Vaslui, îi urăm un călduros și sincer *La mulți ani!*

Vivat Professore!

Obiceiuri de NOIEMBRIE sau BRUMAR

Dan HORGAN

În tradiția noastră populară, luna noiembrie este numită „brumar”. Este cea de-a treia lună din străvechiul calendar biblic. Este a unsprezecea lună a anului în calendarul Gregorian și are 30 de zile. Ziua are 12 ore, iar noaptea are 12 ore. Luna Noiembrie (Brumar) ca și surioara mai mică Brumărel nu aduc evenimente și tradiții deosebite, ele fiind considerate mai mult ca prevestitoare ale iernii. În aceste luni se formează bruma, chiciură, iar vântul se intensifică, semn că iarna ce vine va fi blândă. Dacă în aceste luni va ploua mărunț, se consideră că iarna va fi grea.

Moșii de toamnă sau pomenirea morților este o sărbătoare spirituală extrem de importantă pentru creștinii ortodocși. Pomenirea morților, tradiție provenită din cultul arhaic, practică încă din timpul geto-dacilor și reprezintă o formă a cultului strămoșilor. Această tradiție este sărbătorită în fiecare anotimp: „moșii de primăvară” (mucenici), „moșii de vară” (sâmbăta ce precede Rusaliiile), „moșii de toamnă” (celebrați la Ziua Crucii, la Sfânta Maria Mică) și „moșii de iarnă”. Această sărbătoare nu are o dată fixă. A fost aleasă ziua de sâmbătă, deoarece este ziua în care Mântuitorul Iisus Hristos a stat în mormânt cu trupul, iar cu sufletul s-a coborât în iad pentru a-i elibera pe toți dreptii adormiți. S-a ales această zi de pomenire de către biserică atât pentru dreptii din Vechiul Testament, care au „trecut la cele veșnice” fără să-l vadă pe Hristos, cât și pentru cei care au murit pe neașteptate și fără pregătirea necesară.

Credincioșii obișnuiesc să se roage sau să pomenească în această zi pe toți cei adormiți din neam. În toate lăcașurile de cult, după Sfânta Liturghie, se vor oficia parastase de obște pentru cei decedați. Sâmbătă e ziua în care Mântuitorul a stat în mormânt cu trupul, iar cu sufletul S-a pogorât la iad, că să elibereze din el pe toți dreptii adormiți. Biserica face pomenirea celor adormiți sâmbătă și pentru că această zi premerge duminică-ziaa învierii-numită și cea dintâi zi a noii creații sau a opta zi, ziua veșniciei.

Pe 8 noiembrie, credincioșii sărbătoresc ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. Serbarea Sfinților Îngeri în cultul divin ortodox este foarte veche, datând ca sărbătoare generalizată încă din secolele IV-V, având pentru creștini semnificații deosebite: Dumnezeu și-a trimis mesagerii Săi ca să ne ocrotească, să ne ajute și să ne aducă veștile bune și binecuvântarea Lui.

În calendarul popular soborul Sfinților Mihail și Gavril se serbează trei zile, în 8, 9 și 10 noiembrie prin valențele psihopompe pe care le dezvoltă Sf. Mihail. Prima zi se numește capul Arhanghelului, a doua zi mijlocul Arhanghelului, iar a treia zi coada Arhanghelului. Acum este trimisă pe lumea cealaltă vara, iar sfântul începe să sloboadă, treptat, gerul iernii. Zilele de 9 și 10 noiembrie sunt numite Filipii de Toamnă și se țin și pentru a fi feriți de lupi. În ceea ce privește vremea, 8 noiembrie este zi de hotăr între toamnă și iarnă. Acum, iarna este slobozită puțin câte puțin și nu dintr-o dată. Tradiția populară spune că între sărbătoarea Arhanghelilor și Crăciun trebuie să existe trei-patru zile senine și călduroase, luminoase, numite „vara iernii”.

În folclorul religios românesc, Arhanghelul Mihail este un personaj mai venerat în comparație cu Arhanghelul Gavriil. El poartă, uneori, cheile raiului, este un înfocat luptător împotriva diavolului și veghează la capul bolnavilor. Atunci când viața unui om este în cumpănă, Arhanghelul Mihail își face apariția lângă patul celui suferind și se așează la picioarele lui dacă omul este menit să trăiască sau la capul lui dacă îi este sortit să

moară. Dacă omul își dă ultima suflare, Mihail stă la dreapta lui, iar diavolul, la stânga acestuia, gata să-i șterpelească sufletul. Arhanghelul îi retează muribundului capul cu sabia, iar sângele se răspândește peste tot, motiv pentru care, după un deces, se curăță și se văruiește camera în care și-a dat sufletul un om și se spală tot ce a fost în ea.

Arhanghelii în viziunea populară sunt conducătorii cetelor de îngeri, având aripi și purtând săbii, ca simbol al biruinței și sunt călăuze ale sufletelor în drumul acestora spre rai, întotdeauna prezente în viața oamenilor, veghind din ceruri și, mai ales, de pe pământ, asupra muritorilor, arzându-le păcatele acumulate de patimile omenești și având grijă ca sufletele lor să fie curățate de greșeală cu prilejul posturilor și rugându-se la Dumnezeu pentru ei. Ei sunt o prezență puternică în trei mari religii ale globului - creștinism, iudaism și islamism.

În perioada medievală, când aveau loc eclipse, se credea că astrele cerești sunt furate de draci. Mihail era perceput drept eliberatorul Lunii și al Soarelui, cel care restituia lumii aștrii săi vitali. Tot Mihail este cel care o împiedica pe Mama-reaua, soția lui Scaraoțchi, să elibereze gerul și frigul pe pământ. De multe ori îl întâlnim alăturându-se Sfântului Ilie, atunci când acesta tună și trăsnește, sau orânduiește singur grindină, cu tunul. El ține și ciuma în frâu, asemănător Sfântului Haralambie.

Arhanghelul Mihail, este personificarea binelui și apărătorul credinței, ca și un tămăduitor de origine divină. Adversar al răului, a devenit în timp patronul luptătorilor în numele credinței, al vindecătorilor și al salvatorilor de vieți. Adânc înfipt, atât în credința populară, cât și în cea cultă, este obiectul cultului a sute de milioane de oameni din lumea întreagă, având dedicate printre cele mai numeroase biserici și lăcașuri de cult. Biserica ortodoxă a rânduit ca aceștia să fie pictați pe două dintre ușile Sfântului Altar. Gabriel cu crini în mână, semn al buneii vestiri, iar Mihail cu o sabie de foc, semn al pazei care i-a fost rânduită la poarta Edenului. În popor se spune că fiecare om are câte un înger păzitor.

În Evul Mediu, creștinii îl vedeau pe Sfântul Mihail că simbolul militanților bisericii și ca patronul sfânt al soldaților, fiind numit în liturghie „Prințul armatei cerești pe care tărâmul îngerilor îl onorează”.

Sfântul Mihail a fost de-a lungul timpului și un subiect favorit în artă, concurat doar de imaginea îngerului Gabriel. Este adesea înfățișat ca fiind un înger puternic, impozant, înveșmântat într-o magnifică armură albă, înarmat cu sabie, scut sau lance. Adesea poate fi văzut în operele de artă, ca Sfântul Gheorghe, luptându-se cu un balaur cu șapte capete, sau peste cadavrul unui diavol, care adesea este chiar Satan într-o bătaie ce are loc în Rai. Sfântul Arhanghel Mihail este îngerul dreptății, ceea ce înseamnă că el iubește și ocrotește pe cei ce sunt iubitori de dreptate și făcători de dreptate. O primă confruntare cu răul a avut loc, se spune, odată cu căderea îngerilor din paradis către beznele nepătrunse ale iadului. După ce dracii au căzut din ceruri vreme de trei zile, Arhanghelul Mihail și-a înălțat mâna dreaptă și a blagoslovit ca fiecare diavol să rămână în locul unde a fost surprins de blagoslovire. În acest fel, dracii au fost hărăziți locurilor unde se aflau atunci, în hăurile pământului, pe pământ, în ape sau în văzduh.

Lupta arhanghelului cu forțele întunecate este hărăzită a dura până la sfârșitul lumii, când va suna din trâmbiță pentru a scoate morții din morminte și va duce bătălia decisivă cu

diavolul. Arhanghelul se spune că nu stă în Rai decât în Vinerea Mare și de Paști, în restul timpului fiind în misiune pe pământ.

Sfântul Arhanghel Mihail, Apărătorul Credinței, este cel mai invocat în slujbele bisericești pentru a păzi de război, precum și a obține biruința în cazul unei lupte.

Sfântul Arhanghel Gavriil înseamnă în limba ebraică, „bărbat-Dumnezeu”. Numele său conține concentrat vestea că Dumnezeu se va face bărbat, că va asuma firea omenească. Gavriil este arhanghelul bunelor vestiri. El a vestit lui Ioachim și Anei, că o vor avea pe Maria, deși erau bătrâni. De asemenea, Arhanghelul Gavriil a vestit-o pe Fecioara Maria că îl va naște pe Iisus, Gavriil a rostit cel dintâi numele lui Iisus Hristos și l-a înștiințat pe Zaharia de nașterea fiului lui, Înainte-mergătorului, Ioan Botezătorul, a vestit păstorilor că în Bethelēm s-a născut Mesia. Sfântul Gavriil ocrotește fecioarele, mamele și pruncii și duce rugăciunile la Dumnezeu.

Sfântul Arhanghel Gavriil este cel ce poartă veștile bune de la Dumnezeu către omenire. El este ocrotitorul celor care, cu gând bun și cu bunăvoință, se îndreaptă spre ceilalți, este ocrotitorul aceluia care aduc vești bune și a celor care sunt vestitori ai binelui în această lume.

În zonele muntoase, în care Arhanghelii Mihail și Gavriil erau celebrați și ca patroni ai oilor, stăpânii acestor animale făceau o turtă mare din făină de porumb, numită „turta arieților” (arieții fiind berbecii despărțiți de oi), ce era considerată a fi purtătoare de fecunditate. Aceasta turtă se aruncă în dimineața zilei de 8 noiembrie în târta oilor, odată cu slobozirea între oi a berbecilor. Dacă turtă cădea cu fața în sus era semn încurajator, de bucurie în rândul ciobanilor, considerându-se că în primăvară toate oile vor avea miei, iar dacă turta cădea cu fața în jos era mare supărare.

În sâmbăta de dinaintea sărbătorii Arhanghelilor Mihail și Gavriil se fac praznice pentru sufletul morților, ziua numindu-se „Moșii de Arhangheli”. Atunci, se aprind lumânări, care vor fi „lumina de veci” în lumea de dincolo atât pentru oamenii în viață, cât și pentru cei dispăruți fără lumânare sau în împrejurări năprasnice ca să aibă asigurată lumină de veci, călăuzitoare pe lumea cealaltă. În unele zone ale țării s-a păstrat tradiția ca în aceasta zi finii să își viziteze nașii, dându-le colaci.

Sfântul mucenic Mina, serbat pe 11 ale lunii, era egiptean de neam, iar cu credința creștin, și cu slujba ostaș fiind sub stăpânirea tribunului Fermilian, în mitropolia Kotuanului.

Atunci împărătea Dioclițian și Maximian, împărați păgâni, cari au dat poruncă în toate părțile că creștinii ce nu se vor închina idolilor să fie muciți și omorâți toți, încât credincioșii erau pretutindeni siliți spre jertfele idolești.

Atunci fericitul Mina, neputând să vadă nevoia aceea, nici vrând să privească cum se cinstesc idolii cei fără suflet, și-a lăsat ostășia și s-a dus la munte în pustie, mai bine voind a viețui cu hiarele, decât cu norodul care nu cunoaște pe Dumnezeu...

Sf. Mina este ajutorul celor păgubași pentru prinderea și dovedirea hoților și a tuturor făptașilor de rele și e rău de pagubă.

În această zi femeile duc la biserică lumânări, pe care le lipesc la sfeșnice cu capătul care de obicei se aprinde, ca să se întoarcă spre casa lor inimile voitorilor de rău, întocmai cum au întors lumânarea. Fetele mari duc și ele astfel de lumânări, pe care le întorc și astfel le aprind, ca să se întoarcă spre ele inimile celor doriți.

Dacă în 26-28 septembrie am sărbătorit alți trei Filipi (Berbecari, pe 18 octombrie am sărbătorit Lucinul sau Ziua Lupului, în luna noiembrie sunt mai multe zile închinare lupului, care poartă genericul nume de Filipii de Toamnă, care durează șapte zile, astfel trei dintre Filipii sunt celebrați înainte de postul Crăciunului, iar ceilalți patru Filipii în post. Acestea încep cu a doua parte din „Ziua lupului” și Martinii de Toamnă - ocrotitorii urșilor.

Sărbătoarea centrală a praznicului lupilor, situată chiar în ziua în care în calendarul ortodox este celebrat sfântul apostol Filip, este posibilul punct de plecare al acestor ceremonii

specifice lunii noiembrie dar să nu dăm uitării și seara „urlătoare”, Sf. Andrei, 30 noiembrie). Filipii se țin cu trei zile înaintea fiecărei lăsări de post. Trei se serbează toamna 12, 13 și 14 noiembrie, în ultimele zile ale dulcelui dinaintea Postului Crăciunului. Legătura subtilă cu ziua Sf. Andrei poate fi văzută și din referirile la limitarea puterii strigoilor începând cu jumătatea lunii noiembrie, limitare care cunoștea o suspendare în celebra noapte a Sf. Andrei.

În preajma lunilor de iarnă, avem un prim semnal al sărbătorilor consacrate divinităților protectoare ale bolilor copiilor. În acest sens trebuie înțelese aceste prime ofrande aduse duhurilor vărsatului sau „bubatului”, care vor continua mai multe zile din luna decembrie.

Despre Sf. Apostol Filip se spune că lângă marea Galileii aproape de Horazin și de Kapernaum era o cetate ce se numea Vitsaida, tradus în limba ebraică „casa vânătorilor”, pentru că viețuiau acolo vânători de pește.

Filipii au fost niște apostoli care, pe vremea Sf. Ap. Filip prigonirilor contra creștinilor, au fost dați într-o groapă cu lupi, de unde au scăpat nevinovați. Acești Filipii au fost șase frați zdrențăroși, cari rătăceau prin lume și aveau putere să schimonosească, să pocească pe cei care nu țineau zilele lor. Unul din Filipii, fiind șchiop, a rămas în urmă, și de aceea se ține mai târziu, în ziua de 21 noiembrie. Toți Filipii te mai pot ierta, dar Filipul Șchiop – niciodată. Filipii o țin și femeile, și bărbații, iar mocanii o țin atâtea zile câți cai au.

În credința populară se mai păstrează obiceiul ca la Lăsatul Secului de Postul Mare, și acum se fac petreceri, cu puști, pistoale, cu mâncare și băutură, între rubedenii. Încep șezătorile, unde fetele și nevestele torc pentru pânză.

Oamenii credeau că ferocitatea lupilor putea fi evitată prin diverse practici săvârșite în special la începutul ciclului Filipilor. În această zi se lipește gura sobei, ca să se lege și gura lupului. Gospodina n-are voie să măture prin casă sau să dea gunoiul afară. Prin unele părți se mătură noaptea și gunoiul se ține strâns după ușă trei zile, după care se ardează și apoi se aruncă afară. De asemenea, gospodina n-are voie să coasă (mai ales cu roșu), să împungă în piele sau să ia acul ori alt lucru ascuțit în mână, să nu macine, să nu toarcă, să nu pieptene lână și să nu dea nimic cu împrumut, mai ales sărături și foc. Dacă dă cineva cenușă cu cărbuni în noaptea de Filipii, vine lupul și-i mănâncă ceva de pe lângă casă; dacă n-are ce mânca, atunci îl mănâncă pe om. Astfel, gunoiul nu trebuie dat afară în timpul Filipilor, căci, dacă ar fi dat afară, lupii ar 14 noiembrie scormoni prin el în căutarea cărbunilor, pentru că lupii nu leagă (nu pot prăsi) până când nu mănâncă un cărbune din vatră în zilele de Filipii. E obiceiul să se înțeleze doi piepteni, zicând: „Așa să se înțeleze gura lupilor, să nu poată mânca vita lui ...”. În perioada sărbătorilor dedicate lupilor se evită pronunțarea cuvântului lup sau, dacă este absolut necesar, i se spune gădineț. Se credea că numai la simpla pronunțare a cuvântului lupul auzea și venea la oi. Se ține pentru apărarea vitelor de păduchi. Strigoii care umblă în această zi nu vor mai avea nici o putere asupra celor ce vor păzi aceste zile cu nelucru. După ce trece sărbătoarea Filipilor, femeile se feresc să lase afară (până la Sf. Andrei) limbile de meliță cu care au melițat cânepa, pentru ca să nu se bată cu ele strigele, până ce pământul se cutremură. Femeile care trebuie să scoată cloștile cu pui afară, pun câte o piatră prin cuptor și altele pe horn, ca să se împietrească gura uliului și să nu-i mănânce puii. Cine nu ține Filipii se poate îmbolnăvi.

E chiar o expresiune din popor: „L-a lovit din Filipii”. În aceste zile se fierbe porumb și se împarte prin vecini turtă coaptă în vatră. Copiii n-au voie să mănânce boabe de porumb, ca să nu se bubeze: „atât se va face bubatul (vărsatul) de mare, cât de mari sunt boabele de porumb.

Ultimul moment din viața omului la care mai participă lupul este trecerea sufletului din lumea aceasta în cealaltă. Lupul participă și aici în calitatea sa de animal călăuză, psihopomp: „Că lupul mai știe/ Seama codrilor/ Și-a potecilor/ Și el te va

scoate/ La drumul de plai/ La un fecior de crai/ Să te duci în rai/ C-acolo-i de trai/ În dealul cu jocul/ C-acolo ți-e locul”.

Prima zi a Postului Crăciunului după lăsatul de sec de Dulcele toamnei, 15 noiembrie – 25 decembrie, este marcată, ca și în cea a Postului Paștelui, de numeroase rituri de purificare și ofrandele rituale, îndreptate mai ales către păsările cerului. Acest post ar fost poruncit de Maica Domnului bătrânului Crăciun, pentru că a tăiat mâinile bătrânei Crăciunoaie, nevasta sa, care moșise pe Maica Domnului. Acest post se ține în cinstea Preacuratei, care fugea și se ascundea de rușine că se simțea fără vină grea, cu Mântuitorul Hristos. În Calendarul Popular al românilor, Postul Crăciunului începe cu îngăduință astfel Spolocania este numele primei zile de post și stă sub semnul purificării. În această zi, vasele în care s-a gătit și s-a mâncat „de dulce” se curăță și se urcă în pod, iar în casa sunt coborâte oalele și blidele speciale pentru perioadele de post. Avem de-a face, de fapt, cu o spălare ritualică a tuturor urmelor ce ar putea spurca Postul Crăciunului, respectat, în trecut, cu strictețe în hotarul satelor noastre. Spolocania e una dintre zilele despre care se spune că „scurtează postul”, deoarece îngăduie petrecerile, desfășurându-se îndeosebi sub patronajul femeilor. Acestea se aduna într-o casă și torc, ca să le crească înalta cânepă iar la ceas de seară petrec cu multă băutură, ca să-și spele gura și stomacul, să fie curate în post. „Toată ziua se cinstesc și joacă – pentru cânepă, și aduc pe cineva înalt în casă, ca să fie cânepă subțire și înaltă ”

După lăsatul de sec se adună toate oasele și resturile de mâncare, se pun într-o față de masă și a doua zi se aruncă afară spre răsărit, zicându-se: „Păsările cerului! Eu vă dau vouă hrană din masa mea, cu care să fiți îndestulate și de la holdele mele oprite!” Astfel se crede că vrăbiile, mai ales, nu vor strica ogoarele. Tot acum se realizau și practici de magie premaritală sau chiar practici oraculare. După lăsatul secului, până la 21 noiembrie, se strigă tinerii rămași necăsătoriți. Un vechi obicei ne spune că se fac două focuri din coceni de porumb, pe deal, un foc la un capăt al satului și altul la celălalt capăt al satului. În jurul focurilor se adună flăcăi și strigă cam o oră, apoi, fiecare dintre ei, coboară din deal cu șomoioage de foc până acasă, unde le sting.

Fetele adună, în fiecare zi a Postului, câte o surcică, cu care, în ziua de Ajunul Crăciunului, vor fierbe crupe fără sare. Aceste crupe le vor pune pe masă, pentru ca seara, venind umbra ursitorului lor, pe horn, să aibă ce ospăta.

În credința rurală se vehiculează ideea că dacă în Postul Crăciunului e vreme moale, atunci primăvara sunt așteptate ploile multe.

Postul Crăciunului, 15 noiembrie, în calendarul creștin dar și în cel popular, însumează 40 de zile marcate de o serie de interdicții alimentare și fizice. Ca fiecare post de peste an (Paște – Sânpetru – Sântămărie), se începea cu ritualuri de purificare ce pregătea individul în vederea respectării rigorilor până la Crăciun. Prima etapă a postului este densă, cu sărbători importante: Martinii de Toamnă, Filipii, Vovidenia, Noaptea Strigoilor (Sf. Andrei), Sf. Nicoară (Sf. Nicolae) formează, în perioada 13 noiembrie - 6 decembrie, un scenariu ritual de înnoire a timpului, ce consemna obiceiuri și datini specifice cu trimiteri la un timp arhaic, probabil Anul Nou dacic. Pentru ca bucuria sărbătorii să nu fie umbrată de post, Biserica a rânduit ca pe 21 noiembrie să fie dezlegare la peste.

Sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în Biserică este sărbătorită în fiecare an, pe 21 noiembrie, cunoscută în popor sub denumirea de Ovidenia, Obrejenia sau Vovidenia, denumire întâlnită în Moldova, Muntenia și Oltenia. Numele de Vovidenie provine din slavonă și înseamnă „ceea ce se face văzută”. Sărbătoarea corespunde în Calendarul popular cu celebrarea unei năprasnice divinități a lupilor, Filipul cel Șchiop sau Filipul cel Mare. Este sărbătoarea celebrată atât de creștinii ortodocși, cât și romano-catolici, an de an, pe 21 noiembrie. Tradiția Bisericii ne spune că, atunci când îngerul Gavriil i-a zis Anei că

pântecul ei va rodi, ea a exclamat cu bucurie: „Dacă voi naște prunc, băiat sau fată, îl voi dăruii lui Dumnezeu spre a-L sluji toate zilele vieții sale!” Astfel, după ce Maria a împlinit trei ani, părinții au dus-o în templu, încredințându-o preoților. Apoi a așezat-o pe a treia treaptă a altarului și copila a uitat de părinții ei care s-au întors acasă uimiți și mulțumiți că Maria nu a privit înapoi. Astfel, Fecioara a rămas în Templul Domnului timp de doisprezece ani, ca una care, încă înainte de zămislire, fusese hărăzită Domnului de către părinții ei, până la apropierea vestirii că în pântecul ei se zămislește Fiul lui Dumnezeu.

Ziua în care se prăznuiește Intrarea Maicii Domnului în Biserică este cea mai nouă sărbătoare dedicată Fecioarei Maria, înscrisă în calendar din secolul VI, după ce s-a ridicat la Ierusalim, sub domnia lui Iustinian, o biserică numită „Sfânta Maria cea Nouă”. Arhiereul Zaharia, cel ce avea să devină tatăl lui Ioan Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, a întâmpinat Fecioara și a purtat-o prin cele mai tainice lăcașuri ale Templului, binecuvântându-o: „Domnul a preamărit pe veci numele tău. La sfârșitul veacurilor El își va arăta prin tine răscumpărarea fiilor lui Israel”.

De Ovidenie se întâlnește iarna cu vara; intră iarna în vară și este ziua în care începe iarna. După unii, acum este celebrat cel mai mare dintre Filipii, Filip cel Șchiop. El era cel mai mare dintre cei trei frați și care rămânea mereu în urma celorlalți. Din pricina asta, era sărbătorit ultimul, la 21 noiembrie, de Vovidenii. Acesta era cel mai tiran față de animalele sălbatice, mai cu osebire de lupi, ucigându-i fără milă, fiind un bun ochitor. Într-o zi, câinii (care de fapt erau lupi în toată regula) Sâmpetrului se plânseră sfântului de acest tiran și cer a li se face dreptate. Și așa, într-o noapte, pogorându-se sfântul din cer în mijlocul unei mari și lungi pustii, au început a întreba pe lupii adunați ca frunza și ca iarba ce vor, și răspunseră că un om cu numele de Filip cel Șchiop a omorât pe mulți dintre ei și cer răzbunare. Mai cer a-i orându-i pe fiecare ce trebuie să mănânce, și așa a început sfântul a le urși, ca unul o capră, altul un bou, altul un miel și isprăvindu-i pe toți, fiind hămesiți de foame. Și în momentul când trebuia ca sfântul să se înalțe la cer, iar lighioanele a pleca după pradă, iacă spre mirarea tuturor vede un lup șchiop de-abia venind. Îl întrebă sfântul că de ce șchiopătează și n-a venit la timp, iar el răspunde că a fost lovit de Filip Șchiopul și de-abia a scăpat într-o vizuină. „Bine”, a grăit sfântul Petru, și îi spune că, deoarece lui nu are ce-i mai da că pradă, îi va da chiar pe Filip Șchiopul, cel care l-a lovit, spre a-l mânca. Mare și grozavă mulțumire fu pe toate lighioanele! Toate bune, sfântul se înalță la cer, lupii pleacă după pradă, însă lupul cel șchiop era tare trist, cum o să poată mânca el pe spaima lor. L-a pândit lupul cel șchiop pe Filip până când, într-o zi, l-a găsit culcat la umbra unui copac și l-ar fi mâncat din patru înghițituri.

Vovidenie este o sărbătoare a luminii, care sparge întunericul iernii, al morții, „prag de iarnă” care anticipează „capul de iarnă”, reper hibernal la 30 noiembrie, de Sântandrei. Sărbătoarea paralelă e consacrată, evident, tot lupului.

Tradiția populară spune că, de Obrejenie ca și la Crăciun, se deschid cerurile, iar animalele încep să vorbească. În această zi se priveghea la lumina unei lumânări cât un stat de om, modelată sub forma de toiag sau melc, o strachină cu apă de leac și colăcel, mai ales pentru copiii morți nebotezați, înecații, morții fără lumânare la căpătâi, cei morți în întuneric. În zona Moldovei se împart pomeni cu plăcintă cu bostan și lumânare albă. Lumânarea albă simbolizează puritatea Maicii Domnului. Se spune că aceste lumânări nu se vor stinge niciodată pe lumea cealaltă. Este bine ca lumânările și focul să ardă toată noaptea. Apa privegheată din strachină era de mare ajutor pentru ochi, sănătatea trupului și împotriva răutății omenești.

Tema centrală a legendelor mitologice consacrate acestei zile fiind văzul, vederea, prima apariție, prima vedere – viziune – a lumii, a lui Iisus, a cerului care se deschide, atrage după sine numeroase practici magice apotropaice pentru a avea o bună vedere. În acest scop, unii oameni sfințesc în această zi câte

un fuior, cu ajutorul căruia la nevoie se șterg pe ochi, cu apă. Simbolurile luminii sunt candela, lumânarea, soarele, focul.

Se spune că în noaptea spre Vovidenie frumusețile cerului și flăcările albastre ale banilor îngropați sunt văzute numai de cei prea curați la suflet, cum ar fi ciobanii care nu au văzut la ochi femeie. Tot acum încep să vadă și descântătoarele satului, care încep să-și acumuleze putere demonică. Prin intermediul unui mare număr de practici magice specifice, se făceau farmece, descânțece, și se afla ursitul. În noaptea de Ovidenie, fetele merg la fântâna din mijlocul satului și, la cântatul cocoșului, aprindeau o lumânare neapărat albă și o puneau pe margine; lumina ce se reflecta în apă îi arăta ursitul.

Seara e bună și pentru previziuni meteorologice. Dacă în noaptea de Vovidenie cerul este înstelat și senin, anul care vine va fi secetos, iar dacă-i moină (nu ger sau promoroacă) anul va fi bun. Dacă în această zi va fi senin, soare, atunci vara va fi secetoasă, de va fi nor și liniște, peste an vor fi epidemii.

Dacă în această zi va fi senin, soare, atunci vara va fi secetoasă; de va fi nor și liniște, peste an vor fi epidemii. Dacă se întâmplă să ningă la Ovidenie, va fi iarnă grea. Cum va fi vremea în ziua de Ovidenie, așa va fi toată iarna.

Întrucât se credea că în această noapte strigoii circulau fără opreliște, se ungeau cu usturoi cercevelele ferestrelor, tocurile ușilor, cuptorul, vatra și icoana de vatră, care comunicau, prin horn, cu exteriorul. Pentru protecția vitelor împotriva animalelor sălbatice se interzicea orice activitate legată de prelucrarea lânii și pieilor de animale. Femeile lucrează doar până la amiază, de teamă să nu piară sporul în casă pentru anul care vine. De la Ovidenie până la Sangiorz, femeilor nu le mai este îngăduit să bată rufele la spălat cu maiul, căci Maica Domnului nu-i mai poate scoate pe înecați cu volocul ce-l face din fuiorul de la Bobotează; când bat femeile cu maiul, cei înecați mai afund cad.

Tot în ziua de Vovidenie, copiii pun în vase cu apă crengi de măr. Ținute la lumină și căldură, ele înmuguresc și înfloresc, fiind folosite în noaptea de Anul Nou drept sorcove. În colindele românești se cântă, în plină iarnă, despre florile dalbe, flori de măr, sau despre măruț, mărgăritar. Ne întrebăm ce măr ar putea face în decembrie flori dalbe? De ce tocmai măr, de ce tocmai flori? Pentru că bătrânii noștri știau de la bătrânii lor ca acea joardă a Sfântului Nicolae trebuie să fie una de măr, iar dacă aceasta va înflori până de Nașterea Domnului, înseamnă că sfântul a mijlocit pentru iertarea celui căruia i-a dăruit crenguța cu flori dalbe. În această zi, bătrânele luau din livadă o creangă cu 7 prune, una cu 7 mere și una cu 7 alune, pe care le păstrau în cămară, căci se credea că sunt bune de friguri în tot anul.

În această zi în popor se spune că s-a făcut lumea, pe care Dumnezeu a blagoslovit-o la Blagoveștenie.

Sfântul Andrei această sărbătoare este ultima din lună și încheie toamna, fiind prezentată ca un „cap de iarnă”. Despre Sfântul Andrei spun legendele că acesta ar fi fost trimis în „tărâmurile lupilor”, în misiunea de creștinare unde a fost însoțit și călăuzit în teritoriile dacice de Marele Lup Alb.

Legenda Lupului alb, slujitor al lui Zamolxis, este surprinzător de asemănătoare cu cea a zeului Apollo la grecii antici. Acesta își avea templul pe insula Alba (Leuke), pe malul Mării Negre (actuala Insulă a Șerpilor). În fiecare toamnă, Apollo se retrăgea în misterioasă țară a hiperboreenilor, pentru a petrece iarna. El era conducătorul acestora denumit și Lycantropul, Lupul Alb, divinitate respectată cu sfințenie de către strămoșii noștri drept protector și salvator în clipe de cumpănă. El ar fi avut darul de a vindeca răni și prin rugăciuni „de a lega gura lupilor”, apărându-i pe oameni și vitele lor. Lupul a fost întotdeauna considerat simbol al dacilor, iar unele legende spun că Marele Lup Alb, considerat căpetenia lupilor, ar fi fost alături de daci la căderea Sarmizegetusei. Aceste calități mitice nu i-ar fi putut fi atribuite dacă identitatea simbolică între daci și lupi s-ar fi pierdut cu totul din memoria colectivă.

Vechile legende spun că un preot al lui Zamolxe a renunțat de bunăvoie și pentru totdeauna la înfățișarea de om în favoarea

cele mai temută și mai respectată fiară a Daciei, într-un lup, un Lup Alb, mare și puternic, dându-i menirea să adune toți lupii din codri pentru apărarea tărâmului.

În scurt timp, fiarele Daciei au ajuns să asculte de el și să îl considere conducătorul lor. Astfel, ori de câte ori dacii se aflau în primejdie, lupii le săreau în ajutor. Urletul Marelui Lup Alb era de ajuns și de oriunde ar fi fost, lupii se adunau în haită să îi apere pe cei care le deveniseră frați. Lupul Alb însă era și judecătorul lor, pedepsind lașii și trădătorii. Dacii aveau ca totem lupul, cel mai feroce animal din această zonă, singurul care nu poate fi îmblânzit sau dresat. Războinicii neînfricați se identificau cu acesta, numindu-se ei înșiși lupi sau cei care sunt asemenea lupilor.

Cu toată vigilența geto-dacilor, a lupilor și a Marelui Lup Alb, romanii, sădind în inima lașilor sămânța neîncrederii față de Marele Zeu, reușesc totuși să se infiltreze în rândurile lor. Astfel, unii daci încep să se teamă că Zeul nu le va fi alături în marea bătălie, iar trădătorii cuprinși de frică încep să omoare toți lupii ce le ieșeau în cale în speranța că unul din aceștia va fi Marele Lup Alb al cărui cap îl vor putea oferi romanilor în schimbul vieții lor.

Lupii, câți au mai scăpat se retrag în inima munților spre a nu mai reveni niciodată în ajutorul fraților ce îi trădaseră. Lupul Alb și Zamolxe se retrag în Muntele Sacru de unde vor privi cu durere în suflet cum geto-dacii sunt înfrânți de romani din cauza trădării.

Lupul, datorită ferocității lui și a spaimei pe care o producea, a fost un animal foarte respectat în sud-estul Europei. Strămoșii noștri, dacii și daco-romanii au făcut din acest animal un adevărat cult magico-mitologic din care s-au mai păstrat până la mijlocul secolului trecut unele reminiscențe etnografice și folclorice.

Despre vestitul steag al dacilor, corpul de balaur cu cap de lup, nu e doar un simbol din regnul animal, ci însăși esența religiei noastre strămoșești. Apariția lui strălucitoare semăna panică și groază printre dușmani. Stegarul purta ridicat acest stindard care avea pe corp solzi mobili de metal. Purtat de stegar în goana calului, aerul care pătrundea prin gura larg deschisă a lupului scotea sunete șuierătoare, însoțite de zgomotul solzilor care se loveau între ei. Luptătorii purtau pe față măști de lup sau de urs înspăimântându-i pe dușmani cu strigăte îngrozitoare.

Noaptea de 29-30 noiembrie, este într-un fel echivalentul autohton arhaic al nopții de Halloween fiind concepută ca sabat al strigoilor și al lupilor. Acum spiritele ies în lume, lupii vorbesc cu grai omenesc și spun lucruri îngrozitoare, iar cei care vor fi atacați în această noapte se vor transforma în vâcolaci. Calendarul păgân ascuns strategic în spatele celui creștin consemnează multe zile ale lupilor, una dintre ele fiind și Sf. Andrei. Se presupune că vechile credințe și ritualuri ale populației precreștine au fost înglobate în noua religie. Astfel unul dintre cele mai mari ajunuri ale calendarului popular, ajunul Sf. Andrei este momentul în care se dezlănțuie forțele malefice, dușmanii tradiționali ai țaranului. Fie că sunt oameni (strigoii vii sau cei morți), fie că sunt animale (lupi), ei găsesc ecou în tulburările atmosferice ale anotimpului care și-a intrat deja în atribuții.

Frământările viscolului și șuierăturile crivățului au fost asociate adesea cu sufletele neliniștite ale morților necurați, care acum capătă putere și acționează nestingheriți pe pământ. Ca și ajunul Sf. Vasile sau al Sf. Gheorghe, este unul din momentele propice desfășurării de practici magice cu caracter oracular.

În noaptea Sf. Andrei, care este totodată și prima noapte a Anului Nou dacic, se deschid cerurile, pentru că acum se întâlnesc cele văzute, cu cele nevăzute, lumina cu întunericul, se înnoiește timpul, moare haosul și se naște armonia din om și din univers, ce e înăuntru, e și în afară. Acum, puterea lupului e cea mai vie. Această noapte se spune că ar fi cea în care duhurile malefice numite în tradiția populară strigoii, moroi sau pricolici – au o putere mai mare decât în restul anului și sosesc printre oameni să le facă rău. Acum datorită transparenței granițelor dintre lumi, se dezleagă secrete, se descoperă autorii unor crime sau ale unor furturi.

Această sărbătoare, îndrăgită de români, cu multe obiceiuri interesante precum coacerea pentru belșug de plăcinte cu dovleac și turte de mălai, ungerea ușilor și ferestrelor cu usturoi și ascunderea coaselor iar sătenii evitând să iasă pe ulițe, rămânând în case fiind protejați de usturoiul de la intrare și de lumina candelii aprinse, tăierea de ramuri din copaci și plantarea de grâu în vase cu apă, pentru a fi păstrate pentru Anul Nou. Ele indică, folcloric, atât obiectivul patronat de Sfântul Andrei al trecerii dacilor la noua religie, cât și caracterul adânc popular al acestei acțiuni. În noaptea Sfântului Andrei se petrec în lumea satului românesc, legate de această zi magică, superstiții ce au legătură cu recolta, cu măritișul, iubitul sau ursita, dar și cu protecția împotriva spiritelor rele care băntuie printre cei vii. Spiritele rele nu vor avea acces în casă dacă gospodinele vor întoarce seara toate cămile și vasele cu gura în jos. Spiritele malefice ale celor decedați au, în această noapte, puteri sporite. Tot pentru alungarea spiritelor se agață usturoi la intrarea în staul iar animalelor li se pune în mâncare busuioc și în apă câteva picături de agheasmă. Se pune grâu la încolțit, pentru ca gospodarii să afle cum va fi recolta de anul viitor, dar și cât de prosperă va fi casa și familia lui.

Spre exemplu, interdicția de a lucra în ziua Sfântului Andrei, ziua fiind sub interdicția lupilor. Majoritatea tradițiilor populare stabilesc o legătură între Sfântul Andrei și lupi. În această noapte, în special la sate, se practică încă ritualuri ciudate, din credința că astfel se pot găsi mai ușor protecția de toate relele, bunăstarea și chiar dragostea. Interesant de aflat, această superstiție s-a păstrat până în zilele noastre în jocurile rituale din perioada solstițiului de iarnă executate de tinerii care poartă măștile-costume ce simbolizează lupul. Se crede că astfel de jocuri făcute la casa femeilor sterpe le fac fecunde și prolifică. Atunci când un flăcău mascat în lup se apropie de femeia vizată, ea smulge câteva fire de păr din blana de lup pe care o poartă acesta pentru a le folosi în vrăji și descântece de dezlegat nașterea. Se spune că un păr din coada lupului poate aduce iubirea oricărei femei.

Fetele mari, care se adună la casa uneia pentru facerea turtei de aflarea ursitului, aduc doar apă neînceptă. La turtă se pune în egală măsură apă, sare și făină, măsurate cu o coajă de nucă. Fiecare fată își coace turtă pe vatră și apoi o mănâncă, așteptând peste noapte voinicul, ursita, care va veni în vis să-i dea apă pentru astâmpărarea setei. Colacul este făcut din pâine dospită, punând în mijlocul lui un câțel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata știe că va avea noroc de bărbat bun. Dacă usturoiul nu răsare, e semn că bărbatul așteptat va veni anul viitor. În unele părți, fetele, ca să-și vadă ursitul, pun sub căpătâi înspre Sf. Andrei patruzeci și unu de fire de grâu, menindu-le în chipul următor: „Voi, patruzeci și unu de fire de grâu, Eu voi adormi, Și voi hodini. Dar eu mă rog lui Dumnezeu, Să-mi trimită îngerul meu, Să-mi arate pe ursitorul meu, Cel ce mi-i dat de Dumnezeu!”. Peste noapte fetele cred că-și vor vedea în vis alesul. Grâul mai este utilizat și pentru aflarea norocului. Toți ai casei seamănă grâu în câte o strachină cu pământ. Îi va merge bine, va fi sănătos cel al cărui grâu va răsări cel mai bine și va crește frumos. În alte părți, grâul se pune în apă curată și, dacă răsare, se zice că acel ce l-a pus va avea noroc. Tot în acest scop se pun în apă și ramuri cu muguri, pentru a îmboboci. Aceste crenguțe înflorite sunt viitoarele sorcove de la Sf. Vasile.

Tot acum se adună la o casă mai mulți flăcăi și fete pentru a păzi usturoiul. Pe o masă pun mai multe căpătâni de usturoi, împrejmuite cu tămâie, smirnă și câteva lumânări de la Paști, aprinse. Pun apoi pe masă diferite feluri de mâncare, apoi se așează toți în jurul mesei, mănâncă, vorbesc și răd până în zori. Fetele își împart usturoiul, pe care îl duc a doua zi la biserică, pentru a fi sfințit. Usturoiul este păstrat mai apoi la icoană, fiind bun de făcut „de dragoste”. Usturoiul păzit primăvara se pune în

pământ și-i bun de leac; cu el, se spune în popor, pot fi tratate și vitele bolnave.

Înspre Sf. Andrei nu se mătură casa, că mănâncă lupii vitele. Gospodinele ce voiesc ca vrăjitoarele și strigoaicele să nu le ia mana de la vacile lor, înconjură în noaptea spre Sf. Andrei vacile, mai ales pe cele mulgătoare, cu mac, după cum merge soarele și, înconjurându-le, presură sămânță tot de mac pe jos, împrejurul lor. Apotropaic, se ung porțile, ușile și ferestrele cu usturoi, iar la vitele de parte bărbătească se lipește de cornul din dreapta o cruce de ceară. Facerea drobului de sare a vitelor, descântarea și îngroparea lui învelit într-o bucată de cârpă, sub pragul ușii staulului. Această sare astfel preparată se scoate la Sfântul Gheorghe de sub pragul staulului și în tărățe ori în făină de porumb se dă vitelor de mâncare, spre a fi ferite de fermecături, vrăjitorii și alte rele. Asemenea se dă la vite din această sare și la Joi-Mari, înainte de Paști. De Sf. Andrei femeile fac câte două lumânări și un colac și le duc la biserică. O lumânare o ia înapoi și, cu ea aprinsă, în seara de Sf. Andrei, ocolește curtea și oborul vitelor spre a fi ferite de grindină și boli. Cine nu face așa se spune în lumea satului că nu va scăpa cu vitele fără a le mânca lupii sau a se îmbolnăvi.

Acum se fac și previziuni pentru anul următor. În popor se crede că iarna va fi grea sau ușoară, după cum e vremea în această noapte. Dacă luna va fi plină și cerul întunecat, dacă va ninge sau va ploua, peste iarnă vor fi zăpezi mari și grele. Dacă în această noapte este senin și cald, va fi o iarnă blândă, iar dacă este ger va fi o iarnă grea.

Pentru a contracara credința în puterea magico-mistică a lupului, creștinismul primitiv l-a investit pe Sfântul Petru cu atributele de păstor al lupilor (care sunt considerați câinii săi), împreună cu Apostolul Andrei, care a propovăduit creștinismul în încântătoarele „teritorii ale lupilor”.

Pământ ce a fost și va fi în permanență vegheat de Marele Lup Alb.

Bibliografie:

- Adrian Fochi, *Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, Editura Minerva, București, 1976.
- Arthur Gorovei, „Credințe și superstiții ale poporului român” Editura, Grai și Suflet - Cultură Națională, București, 1995.
- Antoaneta Olteanu, *Calendarele poporului român*, Editura Paideia 2001.
- Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și Credințele poporului român. Adunate și așezate în ordine mitologică*, Editura Saeculum Vizual, București, 2008
- Gh. F. Ciușanu, *Superstițiile poporului român*, Editura Saeculum, București, 2005.
- Ion Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an*, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu, *Panteonul românesc*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu, *Sărbători și obiceiuri românești*, Editura Elion, București, 2002.
- Ion Taloș, *Gândirea magico-religioasă la români*, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau, *Ghidul Sărbătorilor Românești*, Editura Humanitas, 1998.
- Mihai Pop, *Obiceiuri populare românești*, Editura Univers, 1999.
- Mircea Eliade, *Sacral și profanul*, Editura Humanitas, București, 2002.
- Narcisa Știucă, *Sărbătoarea noastră cea de toate zilele*, Editura Cartea de Buzunar, 2006.
- Marcel Lapteș, *Timpul și sărbătorile țaranului român*, Editura Corvin, 2009.
- Romulus Vulcănescu, *Mitologie Română*, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români*, Editura Grai și Suflet - Cultură Națională, 2001.
- Tony Brill, *Legende românilor*, Editura Grai și suflet - Cultura națională, București, 1994.
- Tudor Pamfile, *Mitologia română*, Editura ALL, București, 1997.
- Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum I.O., București 1997.
- Valer Butură, *Enciclopedie de etnobotanică românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
- Viețile Sfinților, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor 1998.

Franța și situația politico-strategică a României în 1915-1916 (3)

dr. Ene-Vasile SPRÎNCENATU

IV. Situația fronturilor Antantei

În toamna lui 1915, frontul rusesc cedase pe toată întinderea sa, însă imensitatea spațiului rus oferea o ofensivă de uzură armatelor austro-ungară și germană¹. La 6 septembrie, Bulgaria semna la Pless o Convenție militară cu Puterile Centrale. Antanta a sperat până în ultimul moment că va putea schimba decizia de la Sofia. Eșecul diplomatic din politica balcanică a fost foarte greu resimțit la Paris, premierul Viviani și ministrul afacerilor străine, Delcassé și-au dat demisia. O înfrângere a Serbiei putea aduce o situație foarte neplăcută pentru România și anume creșterea numărului de kilometri de graniță nesigură pe timpul neutralității, iar în cazul intrării în acțiune sporea linia frontului la dimensiuni periculoase. Înfrângerea Serbiei însemna pentru România pierderea oricărei posibilități de a primi armament francez sau englez prin Marea Mediterană. România a încercat unele presiuni contra Bulgariei, dar a evitat o angajare directă contra Puterilor Centrale². În Austria aveau loc importante mișcări de trupe, dar nu se știa cu precizie destinația lor, trenurile de călători fiind suprimate tocmai pentru o mai bună secretizare. La București, guvernul român primea asigurarea că acumularea de trupe de la frontiera sa era doar pasageră, România nefiind amenințată la momentul respectiv nici de Germania și nici de Austro-Ungaria³. Văzând atitudinea lui Brătianu față de ipoteticul atac bulgar contra Serbiei, Blondel l-a chestionat asupra viitoarei atitudini în ceea ce privea un eventual atac german contra Serbiei. La această solicitare, Brătianu a răspuns ca și ministrul afacerilor străine, că nu poate da un răspuns precis⁴. Brătianu făcea încă o dată apel la răbdare și la încredere din partea Antantei, punând iarăși promisiuni în locul angajamentelor precise⁵. Sir Grey considera că Pachitch trebuia susținut⁶. În lipsa unor modalități directe de soluționare a eșecului diplomatic de la Sofia, diplomații Antantei se gândeau la o Antantă Balcanică între România, Serbia, Grecia și se miza ca Anglia să încerce astfel de demersuri la București, capitala României fiind punctul de încercare, deoarece Grecia declarase că ea va seconda acțiunea României. Se mai miza pe faptul că România tocmai negocia un împrumut consistent pe piața londoneză și pe relațiile speciale ale colonelului Thomson cu I.I.C. Brătianu. Față de asemenea inițiative premierul român s-a menținut foarte rezervat considerându-le tentative de a-l târî în conflict pe ușa din dos⁷. Față de concentrările tot mai mari de trupe ungurești de la granița României, guvernul a preferat să răspundă prin măsuri similare⁸.

Mobilizarea bulgară a neliniștit în cel mai înalt grad guvernul sârb. Ministrul Serbiei la București s-a prezentat în

fața lui Brătianu și l-a întrebat ce va face România în condițiile în care Bulgaria ar amenința Serbia. Brătianu s-a rezervat să admită că nu s-a gândit să intre în conflict, știind că în cazul în care ar ataca Bulgaria ar fi atacat de austro-germani, adăugând că luarea unei decizii urma să depindă de evenimente⁹. Opinia publică din orașele mari ale României era surescitată la vestea mobilizării bulgare și cerea, în replică, mobilizarea imediată¹⁰.

Guvernul britanic a discutat cererea Serbiei de ajutor pe 23 septembrie. Înainte de a se pronunța s-a cerut un raport militar lordului Kitkener asupra felului în care Franța și Anglia ar putea ajuta Serbia, dacă aceasta ar fi atacată de 450.000 austro-germani, toată armata bulgară și 100.000 de turci. Se considera că Serbia ar fi putut opune 100.000 români rămași ca excedent de la ofensiva contra Austro-Ungariei, toată armata greacă și un corp expediționar franco-britanic de maxim 300.000 soldați¹¹. Blondel căuta să-l atragă spre cooperarea militară pe Brătianu însă premierul declara: „pot fi acuzat cu siguranță că-i menajez pe adversari, dar eu nu pot arunca țara într-o aventură periculoasă”¹². Brătianu persista în convingerea sa că Bulgaria va rămâne inactivă, având incertitudinea României și a Greciei. Ministrul francez i-a declarat că „eu aș fi preferat ca dumneavoastră să dați Serbiei asigurarea că veți veghea asupra atitudinii vecinilor ceea ce le-ar permite să-și concentreze toate forțele contra austro-germanilor și să se opună cu șansă la atacul lor”¹³.

Dată fiind poziția lui Brătianu, pentru puterile occidentale rămânea varianta trimerii unui corp expediționar care să debarce la Salonic¹⁴. Situația de criză ministerială din Grecia prin demisia lui Venizelos nu era deloc în avantajul Antantei și era de natură a încuraja Bulgaria în planurile sale agresive. Guvernul de la București încerca față de Bulgaria, o politică disimulată de intimidare care avusese până atunci roade¹⁵. Brătianu prefera varianta cea mai simplă pentru România, căutând să evite atacul armatelor austro-germane, care erau în plină forță și cu un moral foarte ridicat, fiind sigur că Germania nu-l va ataca dacă nu va ataca Bulgaria, deoarece nu dorea îngreunarea situației sale prin creșterea numărului inamicilor cu încă 600.000 combatanți români¹⁶.

Forțele profunde care sunt vectorii esențiali ai mișcării relațiilor internaționale, păreau să rezerve României pentru

1 M. Ferro, *La Grande Guerre (1914-1918)*, Paris, Gallimard, 1969, p. 361.

2 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 45, Telegrama lui Blondel, București, 14 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Delcassé.

3 *Ibidem*, f. 46, Telegrama lui Guillemin, Atena, 14 septembrie către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

4 *Ibidem*, f. 51, Telegrama lui Blondel, București, 16 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

5 *Ibidem*, f. 53, Telegrama lui Blondel, București, 17 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

6 *Ibidem*, f. 55, Telegrama lui Boppe, Nisch, 17 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

7 *Ibidem*, f.58, Telegrama lui Guillemin, Atena, 19 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

8 *Ibidem*, f. 59, Telegrama lui Blondel, București, 19 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

9 *Ibidem*, f. 63, Telegrama lui Blondel, București, 23 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

10 *Ibidem*, rola 87, f. 213, Telegrama lui Blondel, București, 22 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

11 *Ibidem*, rola 104, f. 260, Telegrama lui P. Cambon, Londra, 23 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

12 *Ibidem*, f. 66, Telegrama lui Blondel, București, 24 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

13 *Ibidem*, f. 67, Telegrama lui Blondel, București, 24 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

14 *Ibidem*, rola 104, f. 261, Telegrama lui P. Cambon, Londra, 30 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé. Forțele aliate urmau să cuprindă într-o primă etapă o divizie franceză de la Dardanele, o brigadă din Franța, un regiment francez din Egipt, două Corpuri de armată din Anglia de 8000 și 5000 de soldați. Între altele, lord Kitkener arăta că urma să fie trimis spre Salonic material rulant din Egipt șină, vagoane și locomotive, cu o brigadă canadiană de construcții, care trebuia să dubleze în punctele esențiale linia Salonic-Nisch.

15 *Ibidem*, f. 70, Telegrama lui Blondel, București, 29 septembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

16 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 74, Telegrama lui Blondel, București, 7 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

toamna anului 1915, o dublă postură, una modestă, de așteptare, cu posibile rezultate ulterioare și una a unei angajări eroice într-un război ce ar fi depășit puterile sale, dar ar fi corespuns dorinței Antantei. Brătianu a ales prima variantă, cu riscul de a-și nemulțumi aliații¹⁷.

Președintele de Consiliu român, chestionat de Blondel asupra condițiilor în care totuși el ar vedea posibilă colaborarea armatei române, a arătat că, în condițiile în care Corpul expediționar franco-britanic trimis spre Salonic va fi suficient de numeros, cooperarea armatei române va fi certă¹⁸. Blondel nu s-a descurajat și i-a prezentat lui Brătianu situația în care din rău putea să se ajungă și mai rău, iar situația de care se temea premierul, de război pe două fronturi, să se pună pentru România în condițiile în care Serbia va fi zdrobită, iar bulgarii și turcii ar fi revitalizezați cu muniții. Aici siguranța prim ministrului român părea cel puțin bizară: „nu mă vor ataca atât timp cât rămân neutri, ei știu că eu îmi apăr teritoriul cu toate forțele”¹⁹.

Sir Grey îl ruga pe P. Cambon să transmită la Paris conținutul indicațiilor făcute de Londra miniștrilor săi de la București și anume; „, dacă România și Grecia consimt să declare război Austro-Ungariei și Bulgariei, Guvernul Majestății sale se obligă să semneze o convenție militară cu România, prin care se angaja să pună în linie pe teatrul balcanic, 200.000 de oameni, fără a-i include pe cei care se găseau în Peninsula Galipoli. Dacă guvernul francez va consimți, va completa acest contingent, iar dacă nu, Marea Britanie îl va furniza singură, iar aceste trupe vor lupta până la final. Pe măsură ce mijloacele de transport vor fi disponibile, trupele vor începe să fie transportate și efectivul fixat păstrat”²⁰.

Ministrul britanic, Sir Barclay venea să prezinte premierului român instrucțiunile proaspăt trimise de la Londra. Era prezentat concursul militar britanic limitat la 200.000 oameni, iar data debarcării era fixată la finele lunii noiembrie. Brătianu s-a abținut de la un răspuns amânând pentru a doua zi în scopul de a-și consulta colegii²¹. Situația militară era un argument forte pentru o asemenea gândire, deoarece situația trupelor rusești devenise oricum dezastruoasă. La 15 octombrie Sazonov se temea de o trecere a austro-germanilor peste Moldova de nord²². Există chiar temeri că România putea deveni datorită conjuncturii, stat agresor contra Rusiei datorită problemei Basarabiei, și de aceea diplomația rusă intervenea la Paris pentru a fi sprijinită la București.

Necesitatea ca în scurtă vreme țara să acționeze pentru apărarea frontierelor sale făcea ca pregătirile militare să continue într-un ritm alert²³. Față de propunerea lui Sir Barclay și modul de prezentare, Blondel își exprima clar regretul, deoarece acesta arăta că Marea Britanie era dispusă să trimită toți cei 200.000 soldați, iar dacă Franța consimte să trimită 100.000, contingentul rămânea tot de 200.000. Președintele de Consiliu arăta că aliații nu vor putea debarca decât spre sfârșitul anului toți cei 200.000 de soldați, care vor intra în linie undeva spre februarie, iar România și Serbia ar trebui să facă singure față la trei adversari cu forțe militare estimate la 1.250.000²⁴.

La argumentele premierului, ministrul britanic nu l-a putut contrazice asupra estimărilor forțelor inamice din lipsă de documentare, dar și de sincronizare Sir Barclay nu a prezentat convingător nici eșaloanele debarcării la Salonic (sfârșitul lui octombrie 100.000) și 15 noiembrie următorii 100.000, nu a precizat nici faptul că aceste trupe urmau să fie disponibile să intre în luptă încă de la sosirea lor, că efectivele rusești nu sunt cuprinse în acest număr și ar putea, în caz de acțiune a României să fie trimise în Dobrogea²⁵.

Guvernul român era convins că angajarea sa nu era departe, existând chiar teama că țara ar fi fost atacată de austro-germani fapt care grăbea preparativele militare²⁶. Dincolo de străduințele diplomaților Antantei inițiativa în plan strategic aparținea austro-germanilor, deși nici o cancelarie occidentală nu recunoștea cifrele furnizate de Brătianu. Între timp austro-germanii își închideau ermetic frontierele și își concentrău temeinic forțele contra Serbiei. Bulgaria în buna tradiție levantină a căutat și chiar a reușit să-și disimuleze intențiile până aproape de final. În fața acestei situații Grecia declara că va urma România, iar Brătianu nu concepea să-și sacrifice armata pentru Serbia, iar calculele sale arătau clar că armata română nu putea să reziste într-o luptă cu austro-germanii datorită stării trupelor ruse, decât un număr limitat de zile, de aici provenind exigențele premierului român privind cifra de 500.000 combatanți pentru corpul expediționar franco-britanic²⁷.

Pe 19 octombrie s-a desfășurat ședința de cabinet în care Brătianu le-a expus colegilor propunerea britanică și argumentele sale. Majoritatea Cabinetului aveau aceleași idei ca și Brătianu, considerând că în cazul în care aliații i-ar reține pe bulgari armata română putea să opereze liniștită în Transilvania²⁸. Parisul îl însărcina pe Paléologue să facă demersuri fără încetare și cu toate argumentele posibile asupra lui Sazonov pentru ca acesta să convingă Guvernul imperial să trimită un corp expediționar în Balcani²⁹. Diplomații Antantei conștientizau că Serbia era punctul slab vânat de Germania și încercau salvarea situației printr-o intervenție a armatei române³⁰. În acest timp guvernul român a fost bine informat despre mișcările trupelor austro-germane contra Serbiei și estima că intervenția României ar fi avut un efect redus și ar fi fost spre paguba țării și cu prea puține foloase pentru cauza generală a Antantei. Nu de aceeași părere erau guvernele de la Paris și Londra cât și opinia publică din orașele mari ale României. În condițiile în care după eșecul de la Sofia se mai profila încă unul la București, Sir Edward Grey încerca angajarea României în război prin promiterea de către Marea Britanie a unui corp expediționar de 200.000 combatanți în Balcani și a 500.000 de puști care urmau să fie trimise Rusiei³¹. În zilele care au urmat, culminând cu ziua de 18 octombrie, opinia publică din orașele mari ale României a declanșat un val de simpatie pentru Serbia³².

La 24 octombrie țarul îl autoriza pe Sazonov să ceară României permisiunea de a tranzita prin Moldova pentru o Armată rusă iar Guvernul țarist ruga Parisul și Londra să trimită

17 *Ibidem*, f. 75, Telegrama lui Blondel, București, 7 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Delcassé. Ca informație confidențială, M. Planche, deputat francez și fabricant de armament care a vizitat minuțios arsenalul român având contracte în derulare și o fabrică de explozibili în proiect de construcție cu Guvernul român, îl informa pe Blondel despre penuria de obuze și multe alte muniții. Această penurie putea fi adevărata clauză a ezitărilor lui Brătianu.

18 *Ibidem*, f. 78, Telegrama lui Klobukowsky, Le Havre, 11 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

19 *Ibidem*, f. 81, Telegrama lui Barrère, Roma, 13 octombrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

20 *Ibidem*, f. 84, Paris 13 octombrie 1915.

21 *Ibidem*, f. 89.

22 *Ibidem*, f. 93, Paris, 15 octombrie 1915, P. de Margerie către Blondel.

23 *Idem*, Rola 87, f.2, Telegrama lui Blondel, București, 15 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé

24 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 97, Telegrama lui Blondel, București, 16 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

25 *Ibidem*, f. 100, Telegrama lui Blondel, București, 16 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé

26 *Ibidem*, rola 105, f. 89, Telegrama lui Jusserand, Washington, 16 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé.

27 M.N. Popa, *op.cit.*, p. 211.

28 *Ibidem*, f. 109, Telegrama lui Blondel, București, 20 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, dl. Delcassé

29 *Ibidem*, f. 112, Paris, 21 octombrie 1915, Ministrul francez al Afacerilor Străine, Ministrului francez al Afacerilor Străine Viviani către miniștrii francezi de la Petrograd, Londra și Roma.

30 V. Vesa, *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900-1916). Pagini de istorie diplomatică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 138.

31 G. Buchanan, *Mémoires de...] ancien Ambassadeur d'Angleterre en Russie (1910-1917)*, Paris, 1925, p. 211.

32 „Universul”, XXXIII, nr. 304 și 311, din 3 și 10 noiembrie 1915, p. 1-2.

grabnic cele 500.000 puști promise până când Serbia nu era învinsă³³. De la Paris se arăta Petrogradului că armata română era pentru intervenție dar se recomanda răbdare³⁴. În aceste condiții Brătianu era ferm convins de intrarea în acțiune a celor 200.000 de franco-britanici, dar nu credea în eficacitatea lor dacă nu erau sprijiniți imediat de 200.000 de ruși și un corp italian trimis spre Durrazo³⁵. Sazonov în instrucțiunile sale către ministrul său de la București recomanda moderație și a indicat doar un demers formal pentru a obține tranzitul trupelor ruse pe teritoriul României și să arate că această operațiune putea fi însoțită de o concentrare de forțe rusești în Basarabia ceea ce putea cântări considerabil în posibila decizie de a intra în acțiune a României³⁶. Petrogradul își exprima satisfacția că demersul pentru tranzitul trupelor sale avea sprijinul total al Londrei și al Parisului³⁷. Guvernul britanic s-a sincronizat în demersuri cu cel francez pentru ca tranzitul trupelor rusești să se facă în baza unui aranjament sigur cu guvernul român. În acest sens, spre sincronizare era îndemnat și guvernul imperial de la Petrograd pentru a se fixa de comun acord conduita care trebuia fixată față de România dacă aceasta urma să se opună pasajului armatelor ruse, iar în cazul unui refuz forțele ruse fiind redirecționate spre Polonia³⁸. Premierul român își exprima credința că Serbia cu ajutor grec și aliat va rezista încă multă vreme, mai mult decât estima guvernul sârb și astfel situația militară a Rusiei și a Aliaților va face mult mai facilă acțiunea României³⁹. Premierul român arăta că o acțiune energetică a Rusiei la momentul respectiv ar fi făcut jocul celor care vânturau pericolul rusesc, el recomanda prudență și arăta „, eu nu pot imita Grecia, mărgininu-mă să protestez la o violare de frontieră în cazul unui tranzit fără aprobare”⁴⁰. Față de intervențiile Aliaților, Blondel recomanda: „În cazul în care Președintele de Consiliu ar refuza să mergă, opoziția l-ar presa. Văd în toate cazurile un pericol să insistăm prea mult pentru pasajul rușilor, fără a ne asigura cooperarea românilor și fără ca acest pasaj să fie cerut de românii înșiși prin instigarea adeptilor intrării în acțiune. Brătianu cunoaște de la atașatul militar britanic, că puștile promise rușilor nu vor sosi mai repede de o lună jumătate”.

Brătianu recunoștea deschis că doar trimiterea unui corp expediționar foarte numeros de 400.000-500.000 l-ar putea determina la intrarea în acțiune. La 13 octombrie, Sir Grey prescria miniștrilor săi de la București și Atena să propună guvernelor pe lângă care erau acreditați, sprijinul unui Corp expediționar de 200.000 oameni, dacă concursul României și al Greciei urma să fie asigurat. La 12 octombrie, ministrul Afacerilor Externe al Franței îl invita pe Blondel să sprijine pe lângă Guvernul român, propunerea Guvernului britanic și să se pună, în acest sens, de acord cu Sir Barclay. La această nouă inițiativă, Brătianu răspundea la 16 octombrie Ministrului Angliei că: „lui nu i se pare posibil să promită cooperarea armatei române... și că România nu este în stare să suporte singură împreună cu Serbia decât o campanie de cel mult trei luni contra austro-germanilor și bulgarilor, iar mult promisul Corp expediționar franco-britanic nu putea intra în acțiune mai repede de jumătatea lunii ianuarie 1916”.

Guvernul francez observa pericolul încercării României și posibilitatea ca sub presiuni enorme, aceasta să se alăture Puterilor Centrale. Pentru contracararea acestor posibilități, Paléologue primea instrucțiuni să acționeze energic pe lângă Sazonov pentru ca acesta să trimită o armată rusă de peste 200.000 de soldați în Balcani. Viviani îl ruga pe Sazonov să insiste prin toate mijloacele posibile pe lângă Guvernul rus pentru ca Înalțul Comandament să decidă fără întârziere să aducă forțe importante pe teatrul de operațiuni balcanic, de manieră să învingă reținerile României.

Nici Franța și nici Marea Britanie nu păreau să înțeleagă epuizarea militară a Rusiei de la momentul respectiv și nu luau în seamă teama unor mici națiuni în fața armatelor germane. Brătianu se exprima sincer atunci când cerea 400.000 de soldați aliați trimiși în Balcani, deoarece își cunoștea bine limitele armatei sale. La 3 noiembrie, Brătianu discuta cu Sir Barclay despre concentrarea trupelor ruse din Basarabia. În ceea ce privea tranzitul armatelor ruse, acesta devenise subiect de dezbatere publică, inclusiv pentru neavizați, iar opoziția manifesta deschis pentru o acțiune simultană cu Rusia în scopul salvării Serbiei. Agitația antantofililor părea să aducă la București o remaniere⁴¹. Referitor la mersul strict al tratativelor, Paléologue își exprima desigur regretul că atașatul militar britanic de la București a pus la dispoziția lui Brătianu informații despre efectivele exacte ale Corpului expediționar debarcate la Salonic. La 4 noiembrie Sir Edward Grey arăta clar temerile sale față de viabilitatea cooperării armatei române cu aliații care i se părea că a devenit îndoielnică și că chiar și intrarea ei în acțiune de partea inamică era posibilă. O asemenea schimbare fiind posibilă printr-o schimbare de guvern la București. De aceea, Sir Grey îl întreba deschis pe Viviani dacă avea pe moment vreun plan pentru a permite prevenirea îndepărtării României de aliați⁴². Situația părea să se tensioneze pe 6 noiembrie, Pokllewsky mergea la premier și îi comunica progresele rapide ale concentrării trupelor rusești din Basarabia și l-a întrebat deschis dacă nu cumva crede că a venit momentul să coopereze prin trimiterea de trupe alături de cele rusești. Brătianu i-a răspuns că „,ora colaborării sale militare i se pare destul de îndepărtată iar condițiile indicate la 3 noiembrie că indispensabile sunt departe de a fi îndeplinite”. Brătianu repeta că aliații nu au debarcat 500.000 și mai adăuga că Rusia trebuia să primească de la Marea Britanie tot atâtea arme și să armeze tot atâția oameni, deci în afară de cei 200.000 soldați concentrați în Basarabia mai trebuiau trimiși încă 300.000 pentru a nu slăbi frontul rus. La aceste noi exigențe Pokllewsky a trecut peste atitudinea diplomatică și și-a exprimat clar nemulțumirea. Dincolo de acest mic incident Blondel rămânea convins de bunele intenții ale lui Brătianu și recomanda ca guvernul rus să se abțină de la orice inițiativă de violare a teritoriului României⁴³. Sir Grey prevăzând demisia lui Brătianu dorea să știe ce putea face guvernul imperial pentru ca guvernul român să nu se declare contra Antantei. Sazonov își făcea puține speranțe într-o reușită diplomatică la București și arăta „,Rusia nu va putea face nimic mai mult decât face acum, să concentreze forțe în Basarabia”⁴⁴. Sazonov a cerut precizări lui Diamandy care a răspuns prin formule evazive, „toate previziunile sunt imposibile, războiul e plin de surprize... știu Aliații ce se va întâmpla mâine?”⁴⁵. Motivele lui Brătianu erau preponderent militare, existau însă și mulți diplomați ai Antantei care nu știau sau nu voiau să înțeleagă.

33 *Ibidem*, f. 122, Telegrama Ministrul francez la Petrograd, Paléologue 24 octombrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

34 *Ibidem*, f. 126, Telegrama lui Blondel, București, 26 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

35 *Ibidem*, f. 128, Telegrama lui Klubukowsky, Le Havre, 26 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

36 *Ibidem*, f. 131, Paris, 26 octombrie 1915, Viviani.

37 *Ibidem*, f. 132, Telegrama lui Barrère, Roma, 27 octombrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

38 *Ibidem*, rola 101, Ilc, f.140, Telegrama Ministrul francez la Petrograd, Paléologue, 28 octombrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

39 *Ibidem*, f. 141, Telegrama lui Blondel, București, 28 octombrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

40 *Ibidem*, f. 142.

41 *Ibidem*, f. 137, Telegrama lui Blondel, București, 3 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

42 *Ibidem*, f. 162, Paris, 4 noiembrie 1915, Telegrama lui Sir Fr. Bertier către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani. România devenea tot mai pretențioasă pe măsură ce ea își completa arsenalul. Agentul român de la Marsilia cerea continuu aprobări de la guvernul francez privind încărcarea de echipament militar în portul Marsilia.

43 *Ibidem*, f. 169.

44 *Ibidem*, f. 174, Telegrama Ministrul francez la Petrograd, Paléologue 6 noiembrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

45 *Ibidem*, f. 173.

În fața reprezentanților Antantei, la 7 noiembrie Brătianu își menținea pretențiile la 500000 soldați, efectivul corpului expediționar franco-britanic trimis la Salonic. El a înțeles intensitatea agitației, atât la opoziția internă, cât și la cea externă, cu atât mai mult cu cât primea pe fiecare zi informații despre avansul bulgarilor în Serbia, care la 5 noiembrie 1915 luau în stăpânire Nisch. Era de înțeles că Serbia era la capătul puterilor și că România pierdea un aliat prețios însă dincolo de entuziasmul unor politicieni precum N. Filipescu și dincolo de dorința lui Viviani și Grey de a repara eșecul propriilor diplomații de la Sofia, Brătianu și-a înțeles perfect misiunea sa istorică. Dar dincolo de calculul pur matematic pe număr de soldați Aliații nu voiau să înțeleagă decât parțial că forțele inamicilor aveau ca nucleu dur trupele germane și austriece, foarte bine dotate și cu un moral excelent, aproximativ 700.000 soldați. Cifra lui Brătianu de 500.000 soldați pentru corpul expediționar ar putea fi înțeleasă sub acest aspect de a opune germanilor o forță egală ca dotare și moral care să-i facă față cu succes.

În fața acestei situații, Londra recomanda continuarea insistențelor rugându-l pe Sazonov să acționeze pe lângă Brătianu prin ministrul Angliei și să fie de acord ca la discutarea convenției militare să participe și atașatii militari englez și francez de la Petrograd. Generalul Alexeieff examina situația trimiterii trupelor concentrate în Basarabia și la Odesa pe frontul principal de operațiuni. Se conta pe o contra ofensivă rusă în Galiția și Polonia. Parisul considera totuși regretabil să se renunțe la ideea debarcării balcanice deoarece ridica pentru trupele aliate de la Salonic probleme dacă reușeau singure să taie Centalilor comunicațiile cu bulgarii și cu turcii. Manevra germană și-a atins scopul reușind să sperie România și făcând să eșueze proiectul general de debarcare în Balcani. Proiectul debarcării rusești la Varna apărea și mai riscant datorită stării Mării Negre iarna și a prezenței submarinelor inamice: chiar dacă debarcarea ar fi reușit apărea imediat o problemă și mai mare, deoarece Rusia putea transporta un corp de armată în opt zile, inamicul având suficient timp pentru a se concentra și a riposta⁴⁶.

Petrogradul se arăta oarecum neîncrezător față de politica României și lua în considerare abandonarea planurilor sale militare de intervenție în Balcani. Londra chestiona atât Petrogradul cât și Parisul ce puteau face pentru a preveni alăturarea României la gruparea adversă. Franța nu își pierduse la momentul noiembrie 1915 speranța de a atrage România, dar temporizările lui Brătianu nu i se păreau justificate pe deplin⁴⁷. Parisul și Petrogradul stabileau la 12 noiembrie 1915 o acțiune la București desfășurată prin ministrul Franței care să ceară premierului permisiunea tranzitului trupelor ruse prin Moldova⁴⁸. Blondel își exprima nedumerirea deoarece se putea aproxima dinainte răspunsul negativ. El arăta superiorilor: „eu mă abțin de la noi insistențe care riscă să fie interpretate drept manifestări de slăbiciune și îmi concentrez toate eforturile de a demonstra lui Brătianu și oamenilor politice români încrederea în succesul nostru final”⁴⁹.

Neliniștile creșteau atât la Petrograd cât și la Paris pe măsură ce informațiile despre îndepărtarea României le parveneau din tot mai multe surse⁵⁰. În lipsa unei reacții a Guvernului, care prefera rezerva și luările vagi de poziție, apăreau informații contradictorii, unele de-a dreptul exagerate despre opinia publică românească și despre orientările politice⁵¹. Atitudinea

de rezervă a lui Brătianu atrăgea suspiciuni pentru cineva care avea suficient răbdare să studieze mișcările guvernului, în plan militar, lucrurile erau clare. La acestea, la 22 noiembrie se mai alătura un argument forte. Miniștrii Germaniei și ai Austro-Ungariei interveneau pe lângă Președintele de Consiliu român pentru ca acesta să permită tranzitul munițiilor austriece și germane destinate Turciei spre Gurile Dunării. Brătianu a refuzat net și pentru a evita surprizele a dublat apărarea pe linia Dunării⁵². I.I.C. Brătianu confirma faptul că își ținea promisiunile făcute Antantei și această acțiune avea să spulbere îndoielile Petrogradului⁵³. Spre finele lunii noiembrie, bunele relații păreau să renască între București și Qudrupla Antantă, la fel și speranțele în colaborarea armatei române. La 28 noiembrie I.I.C. Brătianu îl ruga insistent pe Blondel să transmit la Paris mulțumirile sale pentru bune primire pe care au avut-o ministrul României în capitala Republicii. Lahovary și atașatul militar, colonelul Rudeanu⁵⁴. Se mai arăta că teama de represaliile germanilor subzistă la Brătianu. Există în mediul politic de la București o teamă de a nu implica România într-o luptă cu final nesigur și de a facilita triumful Rusiei care intenționa să ajungă stăpână la Constantinopol și pe Strâmțori. Se încerca, date fiind riscurile foarte mari ale participării la război, obținerea a cât de multe oportunități de la situația de neutralitate.

La 28 noiembrie 1915 se deschidea sesiunea parlamentară. Mesajul regelui era unul scurt și banal cu același conținut ca și în anii trecuți, arătând că: „în condițiile continuării războiului general, românii trebuie să se unească pentru a sluji interesele majore ale țării”. Ultimele două fraze anunțau proiectele destinate pentru pregătirea militară „trebuie astăzi, mai mult ca niciodată să se asigure armatei o situație bună...”⁵⁵.

Situația militară îi făcea pe unii politicieni români să-și exprime deschis scepticismul față de victoria Triplei Antante. Constantin Arion declara atașatului militar francez: „Germania așa epuizată cum se spune a putut duce la bun sfârșit distrugerea Serbiei, fără ca voi să vă puteți opune, ați ajuns târziu, iar efortul este contra voastră, bulgarii și turcii au avut suficient timp să se organizeze și trebuie să ne temem încă odată că, coordonarea eforturilor noastre se va stabili prea târziu”⁵⁶. Ceea ce era adevărat, soarta războiului, nu urma să se decidă în Balcani, dar România nu putea să facă abstracție de evoluțiile din propria vecinătate. Noile presiuni la care era supus Guvernul român, atât din interior cât și din exterior, făceau ca poziția acestuia să nu mai pară așa solid⁵⁷. În fața acestor presiuni, Brătianu a răspuns că nu poate interveni decât în momentul în care Antanta va acționa printr-o ofensivă decisivă⁵⁸. Adeseori, dintr-un elan național deosebit și necunoscând rațiunile de stat sub

f. 95,96,98, vorbesc despre achiziționarea din Franța și Spania de către România a unor cantități mari de materiale necesare fabricării munițiilor; la 18 noiembrie Guvernul român contacta la Société Générale un împrumut de 1 milion de franci cu care urma să achite materialele de război comandate la Jongueres d'Origa (Barcelona). Guvernul român mai căuta pe piața franceză un împrumut de 10 milioane franci pentru înființarea la București a unei uzine de armament care urma să primească preemțiune în fața concurenței pe viitor. Viviani confirma că acest gen de afaceri coincideau cu interesele politice ale Franței.

52 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 195, Telegrama lui Blondel, București, 22 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

53 *Ibidem*, f. 198, Telegrama lui Blondel, București, 28 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

54 *Ibidem*, f. 201, Telegrama lui Blondel, București, 28 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

55 *Ibidem*, f. 204, Telegrama lui Pichon, București 30 noiembrie 1915. Se mai arăta că România furniza la acel moment Rusiei toate informațiile sale despre Bulgaria și a asigurat atașatului naval rus o recunoaștere asupra coastelor Dobrogei.

56 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, Rola 101, IIIc, f. 208, Telegrama lui Blondel, București, 2 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

57 D.A.D, sesiunea 1915-1916, nr. 17-18 din ședința din 17 noiembrie 1915, p. 123.

58 D.S., sesiunea 1915-1916, nr. 12-13 din ședința din 19 noiembrie 1915, p. 78.

46 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 181, Raportul lui Blondel, București, 10 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

47 *Ibidem*, f. 187, Telegrama lui Klobukowsky, Le Havre, 12 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

48 *Ibidem*, f. 188.

49 *Ibidem*, f. 189, Telegrama lui Blondel, București, 13 noiembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

50 *Ibidem*, rola 87, f. 156, Zürich, 19 noiembrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

51 *Ibidem*, f. 157, Telegrama lui Joseph Sibi, Iași, 19 noiembrie către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani. Informații din Rola 105,

imperativul cărora acționa Guvernul și nu în ultimul rând sub influență străină, opoziția reușea să îngreuneze considerabil situația Guvernului. În luna decembrie, opoziția era tot mai zgomotoasă și desfășura tot mai multe manifestații și acțiuni publice⁵⁹.

Partea engleză constata ritmul lent al pregătirii ajutorului rus destinat Serbiei și își calcula minuțios riscurile menținerii armatelor sale la Salonic, vehiculând ideea mutării lor în Egipt. Deși Statele Majore englez și francez considerau ineficientă menținerea trupelor la Salonic, Guvernul francez decidea la 1 decembrie 1915, contrar părerilor avizate, menținerea trupelor. Ceea ce a determinat o asemenea decizie au fost considerente de ordin politic, și anume menținerea neutralității Greciei și posibila atragere a României. Părăsirea Salonicului ar fi însemnat abandonarea Balcanilor în fața Puterilor Centrale⁶⁰. Pe această temă aveau loc la 5 decembrie la Calais conferința Guvernelor aliate ale Antantei. Cu acest prilej partea franceză a precizat scopurile esențiale ale misiunii militare de la Salonic și anume de a ajuta Serbia și de a atrage România și Grecia. Această acțiune avea misiunea de a tăia Puterilor Centrale direcția de expansiune spre Orientul Mijlociu⁶¹. Opinia publică din Franța și Anglia era împotriva ideii de părăsire a Salonicului. Față de aceste frământări regele Greciei a avut o inițiativă lăudabilă la 5 decembrie 1915, declarând public că nu va ataca trupele aliate și că salută organizarea unui front defensiv la Salonic. Diamandy a fost întrebat de către Sazonov despre posibilitatea ca România să fie constrânsă de Germania. Ministrul român a arătat că germanii știau că mergând prea departe cu aceste constrângeri „ne-ar avea mai repede contra lor”, iar în continuare arăta „eu nu cred nici o secundă că țara mea ar putea să se alieze cu Germania și Austro-Ungaria, gândiți-vă că Brătianu cu toată puterea dictatorială de care dispune, ar fi neputincios să angajeze România spre cauza Germaniei⁶². Concomitent Brătianu comunica lui Blondel și lui Lahovary arătând că nu era în interesul său să intre în război atât timp cât efortul armatei române nu putea fi sincronizat perfect cu cel al Triplei Antante. Brătianu mai arăta că austro-germanii i-au cerut neutralitate definitivă și i-au oferit Bucovina în schimb și arăta că asemenea tentative repetate nu au avut nici un succes „eu rămân fidel politicii pe care v-am expus-o mereu. Din nefericire războiul este departe de a fi terminat, iar noi vom mai avea ocazia să facem servicii utile cauzei Aliate⁶³”.

La finalul lui decembrie 1915 încă mai existau speranțe pentru unii oameni politici, precum N. Filipescu, Take Ionescu sau Grecianu că România ar fi putut acționa util în zonă pentru cauza Antantei. Dar numărul acestora era în scădere vizibilă. România la data respectivă era un câmp de bătălie informațional și economic între cele două tabere⁶⁴. Tentativele de corupție cu bani germani s-au înmulțit foarte mult în rândul funcționarilor români indiferent de nivel. Blondel avertiza asupra

eficacității acestei metode numărul celor convingși de beneficiile neutralității definitive crescând considerabil. Față de această situație Blondel vedea ieșirea doar printr-o schimbare a situației de pe front.⁶⁵

Situația apărea sub rele auspicii pentru Antanta același diplomat nota: „Românii sunt fericiți în neutralitatea lor și pentru marea majoritate nu există nici o cale de a o părăsi”. Se mai arăta că în Moldova unde se făcea contrabandă la două frontiere, dorința de neutralitate era aproape unanimă. Blondel mai arăta că partizanii intrării României în acțiune reprezentau o aristocrație politică și intelectuală nu foarte numeroasă. Ministrul francez mereu atent la chestiunile sentimentale nu-și putea opri admirația pentru păstrarea sentimentelor francofile și după 40 de ani de asiduă propagandă germană. Blondel arăta că poziția guvernului rămâne forte și se îndoia că ar fi putut să-i forțeze mâna premierului cu unele manifestații ale opoziției sau ale unor universitari. Ministrul francez declara despre Brătianu: „nu este un caracter frumos dar rămâne pentru noi cea mai serioasă speranță. El nu crede că Serbia va fi zdrobită și speră că mai are timp să intervină având la sud o armată franco-britanică și una rusă la Dunăre și sunt surprins să-l văd că și azi mai crede la fel. „Nu putem conta pe nimeni în afară de Brătianu”, declara ministrul francez la București superiorilor săi. Se sugera intervenția masivă pe piața grâului și cumpărarea alături de englezi pentru ca Germania să nu intre în posesia celor 50.000 vagoane pe care le negociase cu guvernul român. La momentul respectiv diplomația franceză se concentra pe menținerea pozițiilor sale în România împrumutând chiar metode de la adversari⁶⁶.

În Parlamentul României deveneau frecvente cazurile semnalate de corupție cu bani germani. Premierul a arătat că în limita acordată de parlament el a dispus măsuri contra foilor periculoase pentru liniștea publică⁶⁷. Opoziția germanofilă devenise între timp zgomotoasă, iar miniștrii Centralilor tot mai activi pe lângă rege. La 7 decembrie premierul român declara lui Blondel că reprezentanții austro-germanilor sunt tot mai insistenți, iar ministrul german a mers până la a-i oferi Bucovina în schimbul unei declarații de neutralitate definitivă. Ministrul Austro-Ungariei la București. Situația politică internă a României îngrijora diplomația franceză, deoarece guvernul Brătianu, deși în poziție de neutralitate, avea o atitudine favorabilă Antantei. Și Puterile Centrale erau la fel de îngrijorate datorită lăntării negocierilor cu România în ceea ce privea cumpărarea celor 50.000 vagoane cu grâu. Puterile Centrale doreau un curs fix, iar taxa să nu fie plătită în aur. România își menținea această ultimă cerință căci Banca Națională suferea de lipsă de aur. În afara plății se stabilise ca România să livreze 50.000 vagoane cereale, 30.000 pe cale terestră, restul pe Dunăre, cumpărătorul va trebui să trimită în România 360 vagoane, ultimul schimb va trebui să aibă loc în aprilie 1916. Plata urma să se facă la frontieră pentru fiecare vagon. Se arăta că, aceleași condiții valabile pentru austro-germani erau valabile și pentru Aliați, dacă doreau să cumpere grâu românesc⁶⁸. Pentru contracararea aprovizionării austro-germanii, francezii și britanicii au desfășurat un adevărat program de cumpărare a grâului românesc în întregime⁶⁹. Proiectele aliate au făcut să eșueze cumpărarea masivă de grâu de către austro-germani în România, iar circulația navelor de război austriece pe sectorul

59 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, Rola 101, IIIc, f. 211, Petrograd, 2 decembrie 1915.

60 J. Joffre, *Mémoires du maréchal Joffre (1910-1917)*, vol. II, Paris, 1932, p. 181.

61 R. Poincaré, *op. cit.*, vol. IV, p. 246.

62 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 101, IIIc, f. 215, Telegrama Ministrul francez la Petrograd, Paléologue 7 decembrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

63 *Ibidem*, f. 216, Telegrama lui Blondel, București, 7 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani. După strivirea Serbiei, aprovizionarea României cu muniții și materiale de război urma să se facă prin Archanghelsk, rute foarte lungi și dificile prin Rusia, ale cărei căi ferate erau deficitare la întreținerea liniilor. Comenzile românești de război din Spania și SUA continuau să fie onorate, iar ajungerea la destinație urma să fie o aventură pentru fiecare transport. Guvernul francez a intervenit și a aprobat transportul materialului românesc de la Salonic înapoi la Marsilia. Erău utilizate vasele care debarcau trupe la Salonic și care la întoarcere transportau materialul de război românesc.

64 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 218, Telegrama lui Blondel, București, 11 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

65 *Ibidem*, f. 219, Telegrama lui Blondel, București, 11 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

66 *Ibidem*, rola 87, f. 176, Telegrama lui Blondel, București, 14 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani. Blondel se arăta foarte preocupat de situația jurnalului „Des Balkans” și arăta că împreună cu colegul englez reușiseră să-l întrețină până la acel moment.

67 *Ibidem*, f. 179, Telegrama lui Blondel, București, 15 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

68 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 87, f. 181, Telegrama lui Blondel, București, 15 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

69 *Ibidem*.

fluvial românesc al Dunării era interzisă⁷⁰. Sfârșitul anului 1915 găsea în concurență cele două blocuri militare pentru obținerea cu cât mai mult de la România.⁷¹

Marele Stat Major român privea cu înfrigurare desfășurările din Balcani și se estima că, în cazul în care aliații ar trebui să părăsească Salonicul, România s-ar afla într-o poziție foarte critică. Se arăta Consiliului de Miniștri necesitatea intervenției la momentul atacului bulgar contra Serbiei, Brătianu a avut o altă părere atunci. Între timp se răspândea zvonul că trupele ruse masate în Basarabia, de-a lungul frontierei române, fuseseră reamplasate spre nord. Se arăta că România oricum nu putea conta pe Rusia (lovită prea greu militar) într-o acțiune militară imediată și doar pe aliații de la Salonic, care momentan erau în imposibilitatea unei ofensive contra armatei bulgare și că, în aceste condiții, România nu putea decât să aștepte o conjunctură generală mai favorabilă⁷².

Față de situația armatelor rusești din Basarabia, atașatul militar francez la București, căpitanul Pichon arăta de la 10 noiembrie 1915 „armata noastră din Basarabia este pregătită, iar noi nu am fost avizați. Eu am crezut că această armată așteaptă să treacă în Bulgaria peste România, autorizație pe care nimeni n-a cerut-o diplomatic și hotărât pe lângă guvernul român”. La mijlocul lui noiembrie părea că tranzitul va avea loc, la București, s-a crezut că tratativele se țineau la Petrograd peste Legație, iar la Conferința de la Calais planurile erau deja schimbate⁷³. În raportul Legației franceze de final de an 1915 se arăta că Puterile Centrale reușeau să câștige noi adepți pentru neutralitate prin anunțarea de noi victorii și noi capturi teritoriale în Rusia. În mediile financiare domina simpatiile pentru Franța, dar Centralii dețineau grupuri financiare importante. În armată se arăta că majoritatea ofițerilor simpatizau cu Franța, dar exista un număr important de cadre hipnotizate de puterea militară a Germaniei. Blondel concluziona: „trebuie să recâștigăm terenul pierdut, să nu întărim prietenii să-i atragem spre noi pe cei care ezită și să micșorăm acest partid filogerman... Austro-germanii au răspândit zvonul pregătirii de plecare a corpului expediționar franco-englez neputincios”. Toți cei care simpatizau cu cauza Antantei sperau ca austro-germanii să fie oprți din marșul lor spre Strâmțori. Românii se temeau de această victorie netă a austro-germanilor pe frontul de răsărit, iar propaganda Centralilor părea să le paralizaze forțele. Acestea erau concluziile raportului diplomatic⁷⁴. Pichon transmitea și el un raport amănunțit ministrului francez de război despre starea

României. Acesta aviza asupra tranzitului de grâne, petrol, material sanitar, diverse între Germania și România. Ceea ce îl irita pe Pichon era că Brătianu încerca să convingă mediile militare de politica sa și arăta că opinia armatei nu coincidea cu cea a primului ministru, dar arăta că I.I.C. Brătianu era și ministru de război, ceea ce îi făcea pe generali să fie reținuți, iar argumentele sale și ale celorlalți atașați expuse Marelui Stat Major nu valorau nimic, aceștia neputând avea păreri care să conteze „singur Brătianu este totul, el prescrie varianta pentru armată și chiar pentru opoziție și pentru un scop final pe care doar el îl cunoaște”. Atașatul militar devenise sceptic și asupra opiniei publice a cărei forță era doar aparentă⁷⁵.

Legația franceză de la București considera că guvernul rămânea credincios teoriei minimului de efort⁷⁶. Pe moment Parisul și Petrogradul păreau să accepte punctul de vedere a lui Brătianu și căutau menținerea neutralității favorabile a României până la venirea momentului oportun. Pe acest trend putea fi înscrisă sosirea la 22 decembrie la București, a lui Schebeko, fost ministru al Rusiei la Viena și binecunoscutor a politicii balcanice. Diplomatul rus i-a arătat lui Brătianu că neori politica lui a inspirat neîncredere⁷⁷.

Argumentele lui Brătianu nu erau lipsite de valoare și, într-o oarecare măsură, păreau să convingă atât la Petrograd cât și la Paris⁷⁸. Brătianu declara lui Sebeko pe această direcție „spuneți țarului că România este prietena Rusiei și că va fi aliata ei când circumstanțele o vor permite”. Sebeko a fost primit de rege și de regină și a plecat cu o impresie bună, deși regele Ferdinand s-a păstrat într-o mare rezervă⁷⁹.

La finele anului 1915 relațiile româno-franceze cunoșteau o clarificare de substanță. Diplomația franceză s-a convins că din partea guvernului Brătianu exista voință politică. România dispunea de o armată capabilă de o intervenție „șoc”, dar nu de o forță militară capabilă să acționeze într-un război de uzură. La această problemă se mai adăuga după intrarea Bulgariei în război, lungirea granițelor nesigure. În cursul anului 1915, în tratativele României cu Antanta au predominat acțiunile politice, iar diplomația franceză a jucat un rol major în depășirea neînțelegerilor inerente iscate în cursul negocierilor româno-ruse. Neînțelegerile politice au fost depășite treptat, neori și prin evoluțiile fronturilor, rămăneau de rezolvat chestiunile militare ale colaborării României la Antantă.

70 V. Vesa, *op. cit.*, p. 144.

71 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 101, IIIc, f. 202, Telegrama lui Blondel, București, 20 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani. Comandantul Corpului II Armată se sinucidea la ordin, după ce livrase germanilor planurile de apărare ale Carpaților și era pe punctul de a livra cifra efectivului armatei române. De la Statul Major Român germanii reușiseră prin corupție să afle planurile instalațiilor pirotehnice care fuseseră obiectul unui contract recent cu francezii, ofițer care s-a sinucis la rândul său.

72 *Ibidem*, f. 221, Telegrama lui Blondel, București, 21 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

73 *Ibidem*, rola 87, f. 205, Telegrama lui Pichon, București, 27 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

74 *Ibidem*, f. 212, Telegrama lui Blondel, București, 28 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani. Opinia publică română, după părerea lui Pichon, era divizată în trei sau patru: 1) problema franco-germană, 2) chestiunea austriacă, 3) chestiunea rusă și interesele personale, 4) interese personale.

1) Majoritatea românilor simpatizau Franța dar se temeau de Germania; 2) Una față de elementul ungar al Dublei Monarhii era unul din motoarele apropierea de Antantă. Dincolo de această ură afirmată și declarată, oamenii de afaceri români nu erau deranjați în a face afaceri cu ungerii; 3) Comuniunea de religie cu Rusia o reda pe aceasta simpatică în ochii gloatei, însă clasa politică avea o teamă cumplită față de Rusia; 4) Dincolo de declarațiile politicienilor, românii de rând nu erau atât de dornici să intre în război, iar în mediile elevate, afacerile foarte bune cu germanii scădeau pofta pentru împlinirea idealurilor. Sub scuza necesității ambelor state, schimbările cu Austria continuau, iar aceștia cumpăraseră atât de multe vite, încât nu mai era carne la măcelării.

75 *Ibidem*, Pichon își exprima îndoiala că 400.000 soldați români primiseră arme automate. Soldatul român îi produsese o impresie rea, îmbrăcat cu uniforme disparate, explicația „uniformele bune vor fi date în ultimul moment. Am asistat la defilarea trupelor de la întoarcerea reginei Elisabeta și am avut impresia unei trupe fără disciplină, mai ales la infanterie... Mi s-a spus că trupașul român este rezistent la marș, ușor de hrănit, plin de forță...pot să spun mai bine despre ofițerii de la artilerie și geniu. Cei de la Infanterie mi s-au părut că au un amestec de efeminare și proastă creștere. Intrarea României în război va echivala pentru noi cu întreținerea unui Corp expediționar. Serviciile sanitare sunt mai bine organizate, restul au în continuare mare nevoie de armament de toată gama de la puști până la locomotive (care deservesc prost inclusiv serviciile civile pe timp de pace). Românii au făcut mult zgomot și lucruri puține, iar asta explică teama de Germania”.

76 *Ibidem*, rola 101, IIIc, f. 222, Telegrama lui Blondel, București, 21 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani. Politica lui Brătianu începuse să fie criticată chiar din interiorul PNL. Senatorul Stelian îi reproșa imoralitatea actului de a lăsa Bulgaria să distrugă Serbia.

77 *Ibidem*, f. 224, Telegrama lui Blondel, București, 22 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

78 *Ibidem*, f. 226, Telegrama Ministrul francez la Petrograd, Paléologue, 24 decembrie 1915 către Ministrul francez al Afacerilor Străine, Viviani.

79 *Ibidem*, f. 227, Telegrama lui Blondel, București, 26 decembrie 1915 către Ministrul Afacerilor Străine, Viviani.

IACOV ANTONOVICI ÎN ACTUALITATE

Marcel PROCA

După lucrări, semnate de regretatul Traian Nicola¹ și prolifică Oltea Râșcanu-Gramaticu², ce oferă o impresionantă panoramă a personalităților născute la Bârlad și în zona învecinată, cu studii în localitate, în fine, în trecere în diverse situații, prin vechea urbe tutoveană, în bună măsură intelectuali, militari și politicieni, o elită numeroasă și diversă, expresia unei lungi tradiții de cultură, dublată de perseverență, aspirație spre performanță și tărie de caracter, istoriografia bârlădeană dispune de curând de o lucrare dedicată uneia dintre acestea – episcop Iacov Antonovici. La 19 noiembrie Academia Bârlădeană împreună cu Școala Gimnazială „Iacov Antonovici” au organizat o manifestare omagială „Episcopul Iacov Antonovici (18 noiembrie 1856 – 31 decembrie 1931)”, de la a cărui naștere se împlinesc 160 de ani. Cu acest prilej a fost lansată o lucrare biografică, evocând impresionanta personalitate a acestuia.

Cartea, *Iacov Antonovici. Viața și opera*³, bibliografie + anexe (137 pg., format A 2), Editura Sfera, Bârlad, 2016, autor Costel Pascaru, este benefică și utilă. Trebuie subliniat faptul că are un caracter singular în istoriografia subiectului, abordând într-un tot integrator diferitele aspecte ale vieții și carierei complexe personalității. În decursul timpului au apărut numeroase articole și studii, mai ales în perioada interbelică și cea

posdecembristă, dar ele au avut doar un caracter punctual. Prima încercare biografică până la lucrarea prezentă, a fost scrisă de preotul Constantin P. Beldie, având un titlu sugestiv - *Viața și scrierile Episcopului Hușilor, Iacov Antonovici*, apărută la Tipografia C. D. Lupașcu S-sori din Bârlad, în anul 1932. Folosesc termenul de *încercare* deoarece apariția sa a fost una precipitată, editarea având loc aproape imediat după moartea sa, survenită la 31 decembrie 1931. De asemenea ea a avut un obiectiv limitat fiind realizată ca lucrare de seminar, pentru cursul de Istoria Bisericii Române, de la Facultatea de Teologie din Cernăuți. În aceste condiții meritul lucrării, la care ne referim, este reprezentat nu numai de sistematizarea bibliografiei temei cercetate, dar mai ales de prezentarea rolului jucat de acest exponent de marcă al culturii locale, considerat fondatorul științei istorice bârlădene. Indubitabil orice întreprindere în domeniul studierii monumentelor și a istoriei zonei Bârladului trebuie să facă apel, mai întâi de toate, la vasta operă istoriografică a episcopului Iacov Antonovici.

Costel Pascaru și-a împărțit lucrarea în două mari capitole, fiecare dintre ele abordând o anumită latură a vieții și activității

personalității la care se referă, păstrând cu abilitate scriitoricească, pe întregul cuprins al demersului, coeziunea temei tratate. Cartea este judicios realizată, autorul investigând cu rigurozitate științifică și spirit analitic o vastă bibliografie, oferindu-i cititorului, avizat ori nu, o multitudine de informații și creionând cu talent imaginea OMULUI Antonovici; care și-a pus întreaga viață în slujba *Bisericii și a Școalei*⁴, dar mai presus de toate muzei Clio. Lectura se realizează facil, plăcut, cititorul luând contact treptat, prin intermediul descrierii lucrărilor lui I. Antonovici, cu tainele istoriei locale și atmosfera epocii.

Primul capitol, intitulat *Reperele vieții și carierei eclesiale* tratează pe larg: originea, mediul de formare, studiile, evoluția eclesială (de la simplu diacon la cea de episcop, mai întâi de Galați și apoi de Huși) și didactică. De asemenea o atenție deosebită este acordată însemnatei activități cultural-științifice și a rolului jucat în înființarea mai multor instituții de cultură din Bârlad, Huși, Galați precum și a unor publicații. Cel de-al II-lea capitol, *Istoricul*, mult mai consistent și mai valoros din punct de vedere istoriografic se referă la “activitatea de cercetare atentă și migăloasă” a monumentelor istorice, strângerea, sistematizarea și publicarea izvoarelor documentare din județul Tutova. Din considerente metodice și științifice acest capitol are trei subcapitole: 1. *Documentaristul*

– în care analizează și descrie capodopera sa istoriografică - *Documente bârlădene*⁵, autorul raliindu-se opiniei marelui istoric N. Iorga care, nota: „Culegerea sa de *Documente bârlădene* este și va rămâne baza cercetărilor cu privire la acest vechiu și interesant – și părăsit – oraș, precum și la toată regiunea înconjurătoare. Făcută cinstit și modest, discret și cuminte, fără risipă de erudiție împrumutată, dar și fără desordinea diletantului, ea e nu numai folositoare, dar și simpatcă.”⁶; 2. *Studiile de istorie și istorie bisericească* – ce tratează importanța unor monografii, biografii și studii, precum: *Istoria comunei Bogdan din Plasa Simila, județul Tutova*⁷ (premiată de Academia Română și care, potrivit istoricului Costel Pascaru, “a rămas, chiar și astăzi, o bună și completă prezentare a evoluției istorice a așezării respective”), *Frații Gheorghie și Neculai Roșca-Codrianu. Fondatorii Liceului și Școalei Secundare-Profesionale de fete din Bârlad*⁸, *Notițe*

1 Traian Nicola *Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, Primăria Municipiului Bârlad, vol. I-VI, 1999-2004.

2 Oltea Râșcanu-Gramaticu, *Personalități bârlădene. Dicționar*, vol. I-II, Editura Pim, Iași, 2012.

3 Apărută sub egida Societății literar - culturale „Academia Bârlădeană”.

4 Iacov Antonovici, *În slujba bisericii și a școalei. 1880-1923*, Huși, 1926.

5 Idem, *Documente bârlădene*, vol. I-V (vol. I – IV, Bârlad; vol. V, Huși), 1911-1926.

6 Costel Pascaru, *Iacov Antonovici. Viața și opera*, Editura Sfera, Bârlad, 2016.

7 Iacov (Ioan) Antonovici, *Istoria comunei Bogdana din Plasa Simila, județul Tutova*, Tipografia George V. Munteanu, Bârlad, 1906.

8 *Frații Gheorghie și Neculai Roșca-Codrianu. Fondatorii Liceului și Școalei Secundare-Profesionale de fete din Bârlad*, Tipografia George V. Munteanu, Bârlad, 1908.

istorice și tradiționale despre Schitul Magariu din județul Tutova⁹, Mănăstirea Florești din plasa Simila, județul Tutova¹⁰ 3. Varia - sub acest titlu sunt grupate acele lucrări ale lui Iacov (Ioan) Antonovici, care au un conținut geografic și etnografic, religios-social, notele de călătorie, documentele autobiografice sau lucrări care au fost elaborate în colaborare cu alți autori. Concluziile subliniază

9 Idem, *Notițe istorice și tradiționale despre Schitul Magariu din județul Tutova*, Tipografia „Moderna”, Bârlad, 1911.

10 Idem, *Mănăstirea Florești din plasa Simila, județul Tutova. Studiu istoric cu hărți și ilustrațiuni urmat de documente, inscripții și însemnări*, Atelierele Grafice Socec & Co., Societate anonimă, București, 1916.

legăturile spirituale și afective ale episcopului Iacov Antonovici cu orașul Bârlad, modul în care îi este cinstită memoria și opera celui care a fost un „smerit cultivator al istoriei” – cum metaforic îl caracteriza N. Iorga .

Nu poate decât să ne bucure faptul că istoria locală suscită încă interes, așa cum ne-a demonstrat pe deplin profesorul Costel Pascaru, un istoric cu o certă vocație de investigație a trecutului. Succesul demersului său ne îndreptățește să credem că este la îndemâna fiecăruia dintre noi să procedăm asemenea, valorificând din multiple perspective istoria locului în care ne-am născut sau trăim.

Semnal editorial: C.D. Zeletin prezent la Târgul Gaudeamus de la sfârșitul lunii noiembrie a.c. cu o cercetare istoriografică

Ion N. OPREA

Prestigioasa revistă „Academia bărlădeană” nr. 64/2016 se deschide cu importante articole scrise și semnate de C.D. Zeletin, Președinte de Onoare a publicației: Marele comparatist Basil Munteanu (Brăila 9.XI.1897- Paris, 1.VII.1972), un intelectual, soțul nepoatei Elena Văcărescu, prezent în zona Bârlad în cel de al doilea război mondial, căruia i se publică și poeziile – XXI Unei necunoscute (Sofia Vasiliu Dâmbovița), 22 aprilie 1918, Bârlad; XXIII Siretul, 24 aprilie 1918, Bârlad; XXXVIII Bat clopote, 10 iulie 1918, Bârlad; LXII Eu ți-am cerut..., 5 octombrie 1918, Bârlad; coperta IV o Iconografie Basil Munteanu, volume trimise de autor lui C.D. Zeletin (Dada).

Cinci pagini, 5-9, cuprinde textul semnat de C.D. Zeletin și intitulat La arderea manuscriselor din copilărie, adolescență și nu numai, cu asterisc care semnalează- „Partea întâia din cele trei ale textului cu același titlu, ce va apărea în volumul *Domnu-i domn și lerui ler*, aflat sub tipar la Editura Spandugino, București (C.D.Z.)”.

Articolul cu manuscrisele poară data de 15 februarie 2016, în text fotografia autorului din 1959, lucrarea poartă subtitlul I Reflecții, drept un fel de motto: „Eu mă duc, codrul rămâne, Plânge frunza după mine... Vechi cântec românesc”.

Paginile se completează cu fotografia „*Domnului C.D. Zeletin , revenit, ca în fiecare lună mai la Bârlad, pe înflorita Alee Vlahuță din Grădina Publică*” și un chenar din care citim o Noutate editorială: „*Joi, 2 iunie 2016, a ieșit de sub tipar la Editura Spandugino din București, în colecția Distiguo, într-o elegantă casetă în două volume (vol. I, 713 p, vol II, 839 p.), cartea domnului C.D. Zeletin, Scrieri 5, conținând ampla cercetare de istoriografie muzicală și eseistică, de mare importanță pentru Bârlad și deopotrivă pentru țară: Principesa Elena Bibescu, marea pianistă, născută Kostaki Epureanu, și începuturile carierei pariziene a lui George Bibescu. Cartea va fi lansată la Târgul Gaudeamus din București la sfârșitul lunii noiembrie a.c.*” Chenarul cuprinde și fotografia copertei I a volumelor, casetă și libero.

În pagina 12 a revistei Margareta Tutoveanu semnează corespondența: „S-a întors în țară Pamfil Șeicară”, duminică 10 februarie 1991, când spune aceeași, marelui ziarist, colaborator și susținător a presei de la Bârlad, i s-au aduse

din exil la Cimitirul Sfânta Vineri osemintele care i-au fost îngropate fără nici o ceremonie organizată de Asociația Ziariștilor, ci de o nepoată, doar în prezența grogarilor și a unui meseriaș, un sudor, l-a identificat Doamna.

Articol și informații la care iar notez o consemnare C.D. Zeletin: „Ceea ce mă emoționa de câte ori o întâlneam pe Margareta Tutoveanu – nepoata de frate (Jean) a lui G. Tutoveanu – era faptul că, dintre toți descendenții pe care i-am cunoscut, era singura care semăna la chip și la voce cu Maestrul George Tutoveanu.

Cu toate că nu conține prea multe date, scrisoarea Margaretei Tutoveanu este importantă deoarece atestă interesul constant al familiei Tutoveanu pentru viața lui Pamfil Șeicară. Marele ziarist a trăit multă vreme în ambianța Academiei Bârlădene. Foarte cultivat, avea un spirit forte, exercita o certă influență intelectuală și avea o apreciable priză afectivă asupra întregului grup academic. Era totdeauna la curent cu ultimele noutăți politice și istorice mondiale. Adesea, atât George Tutoveanu cât și mama Zoe îl numeau *fiul nostru*, iar Pamfil îi iubea pe băieții familiei, Polidor și Alexandru; de altfel, în 1928, când avea să creeze la București marele cotidian Curentul, i-a chemat pe cei doi frați printre redactorii lui, ceea ce a făcut și pentru Romulus Dianu, nepotul mamei Zoe, scriitor instruit și bine conturat. C. D.Z”.

N.R.: Amintim cititorilor că în două numere succesive ale revistei noastre (4/57/2014 și 58/2015), am publicat, cu titlul *Acum 40 de ani, Academia Bârlădeană, pagini extrase din volumul I al Scrisorilor din exil. Figuri din lumea literară*, ediție îngrijită și prefațată de I. Opreșan, Editura Saeculum I.O. București, 2002, pp. 527-547, cuprinzând emoționante mărturii ale lui Pamfil Șeicară, apărute în exil în anul 1957.

Am citit în cele de mai sus probă sigură pentru orice istoric literar că la Bârlad indiferent de timp, fie în interbelic, fie după 1944 și 1957, când a murit Tutoveanu, dacă umbli și cauți constăți că a existat și se află pagini de mare literatură, ne-o spune deschis, de fiecare dată, și Constantin Dimoftache Zeletin, C.D. Zeletin, absolvent al Liceului „Codreanu” din localitate..

Muncă de om. Mare modestie: C.D.Z.

MIHAI ȘORA

Omagiu la centenar

Mircea COLOȘENCO

S-a născut, la 7 noiembrie 1916, în localitatea Ianova, județul Timiș, ca fiu al Anei (născută Bogdan) și al lui Melentie Șora, preot greco-ortodox, fiind unicul lor copil.

Urmează cursurile Școlii Primare din comuna Izvin, j. Timiș, pe cele gimnaziale/liceale la Colegiul Național „Constantin Diaconovici-Loga”, din Timișoara (1923-1934), unde aprofundează cunoștințele de limbi clasice (latina-elina) și filosofia, continuând cu cele superioare, la Facultatea de Litere și Filosofie de la Universitatea din București (1934-1938), unde îi are ca profesori, printre alții, pe Nae Ionescu și Mircea Vulcănescu, iar ca asistent, pe Mircea Eliade.

Devine bursier al Guvernului Franței (Paris, ianuarie 1939), pentru a realiza o teză de doctorat pe tema *La notion de la grâce chez Pascal* sub coordonarea lui Jean Laporte (1836-1948), filosof și istoric al filosofiei. Invadarea Franței de trupele militare naziste, iminenta ocupare a Parisului, îl determină pe tânărul doctorand român, proaspăt căsătorit cu o timișoreancă, bursieră la rândul ei a Guvernului francez – Mariana (n. Klein, 26 mai 1917 – 21 dec. 2011), cu care va avea trei copii (Andrei, Sanda, Tom) – să peregrineze prin teritoriile libere ale hexagonului, după iunie 1940, și să se stabilească la Grenoble (1940-1945), unde oficia filosoful Jacques Chevalier (1882-1962), secretar de stat pentru Educație publică și Familiei, cunoscut ca „ucenic” al lui Bergson, dar și ca „pascalizant înrăit” (M. Șora), care i-a devenit coordonatorul lucrării. Participă la Rezistența franceză antifascistă, iar după Război devine cercetător stagiar la Centre National de la Recherche Scientifique (Paris, 1945-1948). Concomitent, a conceput și scris prima sa carte – *Du dialogue interieur* (1947, Gallimard).

Revine în România, după abolirea regalității și desființarea partidelor politice (1948), în concordanță cu comunizarea/sovietizării țării, cu închiderea granițelor și liberului schimb cu Occidentul.

Datorită capacităților sale intelectuale, a apoliticismului declarat, este încadrat, totuși, mai întâi, ca referent de specialitate la Ministerul de Externe, iar, apoi, ca șef de secție la Editura pentru Limbi Străine (1951-1954), redactor-șef la Editura pentru Literatură și Artă (1954-1969), reluând editarea cărților în seria Biblioteca pentru Toți.

Ca participant la evenimentele din Decembrie 1989, a deținut portofoliul de Ministru al Învățământului în Guvernul condus de Petre Roman, întâiul guvern democratic provizoriu anticomunist.

Este membru fondator al *Grupului de Dialog Social*, al *Alianței Civice* și al *Societății Române de Fenomenologie*, după anul 1989.

Se căsătorește cu Luiza Palanciuc, scriitoare și eseistă, la 22 iulie 2014, în București.

Opera sa este diversă, prin tematica abordată, și profundă, prin conținutul fiecărei lucrări în parte, fie în limba română sau franceză: *Du dialogue interieur* (Paris, Gallimard, 1947), trad. Rom. *Despre dialogul interior. Fragment dintr-o Antropologie Metafizică* (București, 1995; 2006, Humanitas); *Sarea pământului* (1978; 2006, Humanitas); *A fi, a face, a avea* (1985; 2006, Humanitas); *Firul ierbii* (1998); *Câteva crochiuri și evocări* (2000); *Mai avem un viitor? România la început de mileniu*, interviuri (2001, Polirom); *Locuri comune* (2004); *Clipa și timpul* (2005); *Despre toate și ceva în plus*. De vorbă cu Leonid Dragomir (2005; ed.II, revizuită și

adăugită, 2006); *Mihai Șora. O filosofie a bucuriei și a speranței* (2009, Leonid Dragomir, Editura Cartea Românească); *Dialog și libertate. Eseuri în onoarea lui Mihai Șora*. Coord. Sorin Antohi și Aurelian Craiutu (1997, Nemira); *Pot să vă mai enervez pe cineva? Interviuri între vehemență și emoție*. Coord. Ovidiu Simonca (2009, Ed. Cartier); *Leonte Răutu era o legendă...* Convorbire cu Mihai Șora, în vol. Vladimir Tismăneanu. Cristian Vasile. *Perfectul acrobat. Leonte Răutu. Măștile Răutului* (2008, Humanitas, p.133-154). Alte interviuri, în „Observatorul cultural”.

Traduceri: Jean-Jaques Rousseau. *Visările unui hoinar singuratic*; Jean Paul Sartre. *Cu ușile închise*.

In honorem: Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru vol. *Sarea pământului* (1978), *Firul ierbii* (1998). Membru de onoare al Academiei Române (2012). Ordinul Steaua României în grad de Cavaler (septembrie 2016).

Referințe: „Pură filosofie, mai exact, eseistică filosofică, în limbaj matematic, este, la suprafață, eseistica lui Mihai Șora. Subintitulată *Cantată pe două voci despre rostul poetic*, volumul *Sarea pământului* (1978), scris sub forma unui dialog, în douăsprezece reprize („zile”), între un Tânăr Prieten și un Mai Știutor, e plin de ecuații, formule algebrice și figuri geometrice, de citate latinești și grecești, iar terminologia multor enunțuri e accesibilă numai celor cu temeinică pregătire filosofică. Lectura procură, totuși, delicii intelectuale și profanului care se încumetă s-o întreprindă.” (Dumitru Micu. *Istoria literaturii române*. Ed. Saeculum I.O. București, 2000, p.786)

„Timp de 31 de ani, filosoful Mihai Șora este supus *conspirației tăcerii*, nemaiaivând dreptul să publice vreo carte. Reușește în cele din urmă să debuteze și în România, în anul 1978, adică mai bine de 31 de ani de tăcere. Mai în glumă, mai în serios, Mihai Șora se consideră cel mai bătrân scriitor al *generației 80.*” (Gelu Vlașin. *Conspirația tăcerii*, LiterNet.ro)

La mulți ani, domnul Mihai Șora!

În decursul istoriei, eroii vasluieni au dat dovadă de spirit de sacrificiu*

Gheorghe CLAPA

Motto: „Cartea (n.n. *Omagiu eroilor județului Vaslui*) ne arată că județul Vaslui este special prin excepția oamenilor săi, care au făcut istorie și au semnat-o cu sângele lor”.

General de brigadă dr. Grigore BUCIU

Lucrarea „Omagiu eroilor județului Vaslui” a fost realizată sub egida Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” și a Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad.

Cu prilejul dezvelirii și sfințirii Troiței Eroilor, în Ziua Înalțării Domnului și Ziua Eroilor din anul 2013, colonelul (rtg.) Constantin Chiper a fost invitat de colonelul Ioan Chiriță originar din comuna Bogdana, județul Vaslui, și de preotul Constantin Ciobanu. La festivitate au participat și reprezentanții Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala Vaslui, colonelul (r.) Pavel Pavelescu și maiorul (rtg.) Mircea Fitcal.

Atât Mircea Fitcal cât și Pavel Pavelescu i-au propus colonelului (rtg.) Constantin Chiper să realizeze o monografie a eroilor județului Vaslui. Stabilindu-se modalitățile de colaborare, s-a întâlnit la Ploiești cu Mircea Fitcal și magistratul pensionar Nicolaie Mihai, președintele Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, și a conceput o machetă a lucrării „Omagiu eroilor vasluieni”. Astfel, colonelul (rtg.) Constantin Chiper a stabilit modalitățile de culegere a materialelor documentare aflate în Arhivele Militare Naționale din Pitești, precum și ia listelor de eroi din localitățile județului Vaslui.

În ziua de 5 mai 2015, în sala Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, unde colonelul (rtg.) Constantin Chiper a prezentat o conferință dedicată sărbătoririi Zilei Veteranilor de Război și a Zilei de 9 mai. Cu această ocazie, domnul magistrat pensionar Nicolaie Mihai a lansat campania de strângere a banilor pe bază de donații, numită „Să donăm cu toții pentru editarea lucrării *Omagiu eroilor vasluieni*”.

La data de 26 noiembrie 2015, președintele C.A.R.P. „Elena Cuza” din Bârlad, domnul Nicolaie Mihai, a aniversat frumoasa vârstă de 50 ani. Calitățile sale personale îl face respectat și îndrăgit: autoritatea dublată

de un limbaj cordial, aproape prietenos, nu inhibă pe cei cu care colaborează, ci mai degrabă îi conturează o imagine sobră și camaraderească. Este comunicativ și bine dispus, organizat și conștiincios, pretențios în privința calității actelor întocmite, studios și meticulos. Este un autentic slujitor al legii, are un prestigiu bun, bine meritat, de profesionist. În postura de președinte al C.A.R.P., dă dovadă de spirit inventiv, gospodăresc, organizatoric, bun manager, impresionează cu realizările sale și ale colectivului pe care îl conduce; stârnește și întreține admirația din jurul său.

Cu simțul dreptății, dar și cu o sete nestăvilită de a ajuta oamenii, îndeosebi vârstnicii, cu credința că în România se mai poate face ceva, cu acest vis a participat la alegerile pentru președinția Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, din 6 aprilie 2010, alegeri pe care le-a câștigat detașat, dovadă că și oamenii din jur îl cunoșteau ca un om onest și cinstit, dar și ca un bun organizator. C.A.R.P. Bârlad are cu totul altă față, crescând în calitate, servicii și complexitate, a cunoscut îmbunătățiri și sporiri.

Fiind o fire de gospodar, știind să atragă oamenii de

bună credință drept sponsori, știind să înmulțească banul cu înțelepciune și fără lăcomie, sediul Casei a devenit de nerecunoscut, foarte viabil și călduros pentru membri, renovat din temelii, sigur și eficient în manipularea valorilor și în oferirea serviciilor. Revista „Viața noastră”, revistă de atitudine, cultură și patriotism, se distribuie gratuit membrilor în limita tirajului rezultat din sponsorizări, revistă la care orice membru poate participa cu texte și sugestii. Președintele Nicolaie Mihai s-a străduit să îmbogățească viața membrilor C.A.R.P., prin organizarea de manifestări culturale, sportive, simpozioane, spectacole, cercuri ș.a., cu diferite ocazii și pe diferite teme: istorice, patriotice, economice, sociale, culturale și teologice.

Eforturile autorilor, în publicarea acestei lucrări de istorie militară, au fost sprijinite de personalul Arhivelor Militare Naționale din Pitești, începând cu comandantul unității, colonelul Petrișor Florea, directorul unității, profesorul Cornel Țucă și arhivista Simona Lăzărescu. Cu aprobarea comandatului Garnizoanei Militare din Pitești, colonelul (rtg.) Constantin Chiper a primit cazare la Căminul Militar de garnizoană. De asemenea, a solicitat ajutorul Instituției Prefectului Vaslui, Muzeului de Istorie „Ștefan cel Mare” și Bibliotecii „Nicolae Milescu Spătaru”, care au venit în întâmpinarea autorilor, asigurând unele date solicitate și trimiterea apelurilor către primăriile și parohiile Bisericii Ortodoxe din județul Vaslui.

Adunarea materialelor a fost conjugată cu măsurile adoptate de președintele Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, magistratul pensionar Nicolaie Mihai, care a pus la dispoziția colonelului (rtg.) Constantin Chiper o mașină pe care a folosit-o în luna octombrie 2015, împreună cu maiorul (rtg.) Mircea Fitcal și Sorin Bocan, pentru a vizita toate localitățile și a completa sursele de documentare cu fotografii ale cimitirelor și monumentelor eroilor. Activitatea a fost continuată în luna aprilie 2016 de către consilierul Mircea Fitcal și operatorul IT Sorin Bocan. În scopul adunării banilor necesari pentru tipografierea lucrării, președintele Nicolaie Mihai, consilierul Mircea Fitcal, operatorul IT Sorin Bocan și alți lucrători ai C.A.R.P.-ului au mediatizat foarte bine acțiunile întreprinse.

Colonelul (rtg.) Constantin Chiper încearcă un sentiment de profundă emoție, mulțumire și apreciere pentru buna colaborare cu conducerea filialelor Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, cu profesorii de istorie, cu preoții din parohii și cu unii dintre funcționarii primăriilor vasluiene. Va fi foarte satisfăcut atunci când această lucrare va ajunge în toate școlile, bibliotecile și muzeele din localitățile județului Vaslui.

Cartea „Omagiul eroilor județului Vaslui” este un apel la memorie; este și o contribuție prin care județul Vaslui este scos la suprafață prin bogăția sa umană și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă oamenii locului, în decursul istoriei. Colonelul (rtg.) Constantin Chiper, cât și colaboratorii săi, sunt oameni ai locului, voluntari activi în Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”. Cartea se înscrie în categoria lucrărilor de referință, în sensul că ea conține date și aprecieri bine documentate, semănând într-un fel cu dicționarele enciclopedice. Din acest motiv este utilă celor interesați de istoria militară a județului Vaslui.

Ne oferă o imagine sugestivă și completă despre oamenii născuți în acest areal, care au optat pentru cariera militară sau care au intrat ca rezerviști în armată, chemați prin lege să-și facă datoria față de țară. Oameni îmbrăcați în uniformă au realizat lucruri deosebite pe câmpurile de luptă, apărând România. Ei sunt trecuți în ordinea descrescătoare a gradelor militare, începând cu mareșalul și sfârșind cu soldatul, în măsura în care faptele lor de arme, acțiunile și, în cele mai multe cazuri, sacrificiul suprem.

Acești eroi sunt pietre de temelie sub zidurile țării, autorul grupându-i pe conflagrații: „Războiul de independență (1877-1878)”, „Războiul pentru întregire

statală și națională (1916-1919)”, „Războiul pentru reîntregire statală și națională (1941-1945)”, au contribuit la construirea României moderne, dobândind, prin luptă, independența, unitatea și întregirea României.

Lucrarea începe cu referiri la Alexandru Ioan Cuza, colonelul de roșiori ajuns domn al Moldovei și domn al Principatelor Unite. Colonelul (rtg.) Constantin Chiper insistă pe înființarea și dezvoltarea oștirii române, pe transformările prin care a trecut, după abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza, în efortul continuu de a se moderniza. Declararea războiului ruso-turc a găsit în România o armată pregătită organizatoric și ca înzestrare, gata să se alătore trupelor țariste și lupte pentru obținerea independenței față de Înalta Poartă. În preajma campaniei militare din 1877-1878, în actualul județ Vaslui existau mai multe unități militare care au participat la luptele din Bulgaria: Regimentul 12 Dorobanți Tutova-Fălciu, Regimentul 13 Dorobanți Vaslui-Iași, companii de Călărași subordonate Regimentelor din Iași și Focșani, companii de Infanterie subordonate Regimentelor de Linie (unități de infanterie de elită) din Iași și Tecuci.

Astfel, sunt urmăriți eroii născuți pe pământ vasluian, prin carierele lor militare, în garnizoanele în care au muncit și în unitățile cu care au plecat la luptă. Pentru faptele lor de bravură sunt remarcați generalul Gheorghe Telean, cuceritorul Smârdanului, generalul Mihail Cristodulo Cerchez, dar și plutonierul-maior Peneș Curcanul.

În a doua parte a cărții, C. Chiper face trecerea spre evidențierea eroilor vasluieni, de la mareșalul Constantin Prezan, până la caporalul Păun Mocanu, căzut eroic la Cireșoaia, apărând cu trupul său Defileul Oituzului. Alți generali vasluieni: Dumitru Strățilescu, Nicolae Arghirescu, Traian Epure, Ion Rășcanu, Nicolae Batâr, Gheorghe Boureanu, Lascăr Caracaș, Constantin Frim, Gheorghe Naumescu, Silvestru Palade. Căpitanul Grigore Ignat a intrat în istorie prin eroismul său și al subordonaților săi.

În a treia parte a lucrării se dezvăluie un adevăr dureros pentru România. Basarabia, partea de nord a Bucovinei, Ținutul Herța, Cadrilaterul și mai bine de o treime din Transilvania au fost rupte din hotarele țării și oferite cadou altora, prin câte o simplă semnătură. Armata a urmat ordinele puterii politice și s-a retras din teritoriile cedate și imediat ocupate de forțe hrăpărețe și administrațiile străine. Eliberarea părților de răsărit ale țării s-a făcut printr-o succesiune de bătălii și de jertfe. În perioada 22 iunie – 26 iulie 1941 au fost scoși din luptă 24.396 de militari români (5011 morți, 4487 dispăruți, 14.858 răniți). Forțele sovietice au fost obligate să se retragă dincolo de Nistru. Pierderile umane au fost foarte mari, în medie 697 de ostași zilnic.

Luptele și pierderile de la Țiganca, Cania, Dealul Epureni și din alte locuri din Basarabia, de la Odessa, din Peninsula Crimeea și dincolo de ea, pe Volga și înghețatul Cot al Donului, apoi cele de la Oarba de Mureș, din Ungaria și Cehoslovacia sunt surprinse sugestiv de către autor și colaboratori atunci când sunt prezentați eroii și faptele lor de arme.

Fiecare capitol este dedicat unui război și are, la sfârșit, câte o listă cu numele eroilor din fiecare localitate. Pentru întocmirea listelor și fotografierea monumentelor, autorul și colaboratorii săi s-au deplasat în toate localitățile,

verificând atât monumentele, cât și înscrisurile existente în primării și biserici.

Cultul Eroilor, căruia autorii și colaboratorii îi aparțin, și-a dat mâna cu biserica și administrația locală pentru a scoate la lumină o lucrare completă despre fiii acestor plaiuri, care și-au iubit țara și vetrele strămoșești atât de mult încât n-au ezitat să îndure și să moară pentru ea.

În capitolul VI intitulat „Fotografii ale cimitirelor și monumentelor eroilor” sunt publicate fotografiile realizate de maior (rtg.) Mircea Fitcal și operator IT Sorin Bocan. „Într-o localitate măreția și frumusețea unui lăcaș de cult oglindesc atașamentul locuitorilor față de acesta, precum și starea lor materială. Modul în care locuitorii îngrijesc și păstrează vie în memoria urmașilor obiceiurile, portul, cântecele și monumentele cu numele celor căzuți în războaiele purtate de neamul românesc arată dragostea față de neam și țară. A-i da uitării pe acești „bărbați ai datoriei” căzuți pe câmpurile de luptă înseamnă ignoranță! Cei care nu-și conservă trecutul și nu-l transmit urmașilor vor deveni un neam de nevolnici și seminția lor va pieri, înghițită de alte neamuri.

Dacă sunteți născuți sau crescuți în județul Vaslui, căutați-vă

localitatea în aceste anexe și aveți posibilitatea să găsiți sau să nu găsiți un monument îngrijit.

Aveți posibilitatea să fiți mândri sau să vă rușinați!” (maior (rtg.) Mircea Fitcal)

„VII. Sponsori

Această lucrare de istorie militară nu ar fi putut fi tipărită fără contribuția financiară substanțială primită din partea celor 920 de membri ai Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, mari iubitori de neam și țară.

Ne facem o datorie de onoare să le mulțumim pentru implicare și, în semn de recunoștință, să le publicăm numele la sfârșitul lucrării.”

În județul Vaslui mulți preoți au înțeles că pereții bisericilor sunt zidiți din sfinții care ne privesc din zăvăneli, povestindu-ne credința pentru care au fost martirizați, dar pământul temelie pe care stă biserica însăși este zidit cu oasele eroilor căzuți pentru patrie. Preoții au acceptat să pună în biserică liste cu sfinții mireni ai locului, cu eroii din hotarul satului. Ziditorii de țară, împreună cu ziditorii de credință, în biserica națională, merită din plin această ofrandă. Spiru Haret, ministrul învățământului, puse tablouri și busturi ale eroilor în holurile de onoare ale școlilor.

„Omagiu eroilor județului Vaslui” este o carte a memoriei datorată eforturilor de spirit și materiale, credinței în viitor și respectului pentru trecut, ale autorului și colaboratorilor. Această carte este istoria eroică a unui județ, un eșantion de istorie pe un eșantion de țară, dar prin multitudinea de date și analize, prin modul cum este scrisă, are putere mobilizatoare. Eroii din carte au povești de viață valabile în orice parte din țara noastră. Eroii vasluieni au făcut istorie și au semnat-o cu sângele lor.

La simpozionul de la Găgești al Academiei rurale „Elanul” (6 noiembrie 2016)

Teodor PRACSIU

Un conferențiar a decretat apodictic: „Regele nu era normal!”

Ce spui matale-i colossal
Și-ai sugerat printre cuvinte;
Da, niciun rege nu-i normal
Până... n-ajunge președinte!

Cutremure în Italia. Italia s-a supărat pe Serbia din considerente teritoriale acum 100 de ani

Pe Serbia fiind supărată,
Știind care-i funestul drum,
Italia-i neconsolată
Și se cutremură... și-acum!

Cercetătorul Laurențiu Ursache a găsit un dinte ancestral

Ascultând ce spune domnul
Mi-a fugit îndată somnul;
- Am un dinte! zise dumnealui;
- Un dinte? Împotriva cui?

Același a găsit un os de rinocer

A găsit un os de rinocer,
Însă eu n-o să i-l cer;
Am o altă vorbuliță:
- N-ai un os... de găsculiță?

Un conferențiar mărturisea că odată se afla cu o fată în vie

El era cu fata-n vie
Și îmi pare că-i firesc
Să-l întreb, să nu greșesc:
Încă poți? Chiar era... vie?...

Moderatorul Dan Ravaru vorbea despre picturi cu țigănci cu sâni goi la Vulturești

Țigănci cu sâni goi la Vulturești?
Detaliile nu-s fenomenale;
Și pe centură, dacă vrei, găsești
Fetițe... infinit mai goale!

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: Marin Rotaru

Redactor-șef adjunct: Cristian Onel

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. Vlad Codrea,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca
prof. univ. dr. Ștefan Olteanu, București

asist. univ. dr. Bogdan Rățoi,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. Arcadie M. Bodale, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. Laurențiu Ursachi, Bârlad

dr. Laurențiu Chiriac, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. Sorin Langu, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene
Tipar: SC Irimex SRL Bârlad

Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Satul ca entitate culturală

Teodor PRACSIU

Membrii Academiei Rurale „Elanul” s-au reunit recent la Găgești-Vaslui pentru a-și prezenta rodul cercetărilor lor geologice, istorice, arhivistice, numismatice și etnografice, adică acele elemente de civilizație materială semnificative, unele datând din vremuri ancestrale, toate descoperite în ani de muncă pe mirifica vale a râului Elan. La vremea întemeierii acestei entități culturale (în 2003), numele pompos de **Academie** a provocat ridicări de sprânceană și întrebări retorice, fiindcă prețiozitatea denumirii și orgoliul topit în titulatură aveau darul să trezească nedumeriri. După opinia noastră substantivul propriu **Academie** ar trebui să dea nume exclusiv celui mai înalt for științific al țării. După revoluția/lovitura de stat din decembrie 1989 multe tabu-uri au căzut; ne-am trezit cu fel de fel de societăți **academice**, iar micul ecran a demonetizat termenul cu sintagma intrată în folclor, **Academia de poliție**, în dublă semantică: o instituție de învățământ superior pentru polițiști, respectiv, un film popular lansat dincolo de Ocean. Cum documentele de întemeiere au fost aprobate de organele abilitate ale statului încă în urmă cu 13 ani, orice obiecție ulterioară devine superfluă. Cum spre cinstea lor, ctitorii și participanții la reuniunile periodice ale acestei **academii rurale** (un oximoron de toată frumusețea) se apropie, prin calitatea expozeurilor lor, de ținuta academică, suntem determinați să fim mai indulgenți.

Mărturiile paleontologice, istorice, arheologice, numismatice și etnografice din zonă sunt cât se poate de edificatoare; cele mai multe sunt expuse la muzeele din Vaslui și Bârlad și se bucură de aprecierea vizitatorilor. Orgolioase cu îndreptățire, gazdele au deschis și ele un muzeu local, într-o clădire autonomă, iar vizitatorul ocazional poate contempla obiecte ale universului casnic, unelte și ustensile indispensabile în gospodăriile de odinioară, ceramică, diverse piese ale războiului de țesut etc.

Aducând un elogiu Văii Elanului, moderatorul (folcloristul și etnograful Dan Ravaru), făcea o disociere judicioasă între actul de cultură și simplul divertisment. Prima atestare documentară a satului Găgești datează din 1464; în 2014 s-au împlinit 550 de ani de existență; tot 550 de ani are și orașelul Murgeni aflat la mică distanță de Găgești. În fiecare comună ar trebui să fie expus la primărie, într-o vitrină, primul document de atestare. Nu avem voie să ignorăm trecutul! Nu înțelegem de ce este atacată atât de violent astăzi ideea de patriotism. Demonizându-l pe Ceaușescu, am demonizat și patriotismul. Un exemplu de dublă măsură. Opinia publică a reacționat timid la „tratamentul” pe care l-au aplicat jandarmii tinerilor unioniști care demonstrau în București; în schimb a trăit o vie emoție la uciderea barbară a ursului de la Sibiu.

Laurențiu Ursache (Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad) a inaugurat seria expunerilor în diacronic, referindu-se la cercetările de pe Valea Elanului, și mai cu seamă la depozitele geologice din zonă, cu o vechime de 12-10 milioane de ani.

Peste timp, în zorii civilizației materiale de pe Valea Elanului (paleolitic, neolitic; epoci și „culturi”) Marin Rotaru

s-a referit la bogăția remarcabilă de mărturii ale trecutului, argumente ale continuității și permanenței umane în aceste ținuturi. Mai aproape de vremurile noastre, medievistul Laurențiu Chiriac, doctor în istorie, a fixat pertinent coordonatele personalității proteice a lui Nicolae Milescu Spătarul, la 380 de ani de la nașterea cărturarului, originar de pe meleagurile vasluiene. Făcând studii înalte la Școala Patriarhală de la Constantinopol, intrat în elita culturală europeană, călător neobosit la Berlin, Stockholm, Paris, poliglot și traducător din elină, latină și română, prezent la Moscova, fiind apoi autor al fabuloasei călătorii inițiatice și diplomatice în China, Nicolae Milescu Spătarul („Cârmul” după ce Ștefăniță Vodă l-a crestat la nas) este socotit cu îndreptățire un Marco Polo al României. Prof. dr. Nicolae Ionescu (Colegiul Național „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui) a evocat personalitatea complexă, proteică a lui Mihail Kogălniceanu (1817-1891); se împlinesc anul acesta 125 de ani de la dispariția fizică: literat, om politic, întemeietor de teatru național, participant la mișcarea revoluționară de la 1848 din Moldova, redactând programul revoluției, artizan al Unirii de la 1859, sfetnic al domnitorului Al.I. Cuza, omul care proclamă independența țării în Parlament după războiul de neatarnare (1877-1878) a fost socotit cu îndreptățire un „Bismarck al României”. Prof. Ion Parfene a readus în memorie pe Doina și Ion Aldea Teodorovici, simboluri ale românismului de dincolo de Prut, cântăreți ai „sufletului moldovenesc” (sintagma a fost lansată după 1990 de poetul Ion Iancu Leffer), dispăruți tragic într-un accident de circulație.

Istoricul Gh. Clapa a creionat o figură emblematică a bisericii naționale: Grigore Leu. La 100 de ani de la intrarea României în primul război mondial, Cristian Onel a evocat un erou local –caporalul Păun Mocanu- exemplu de devotament patriotic și sacrificiu. Prof. Constantin Giurcanu a subliniat importanța deosebită a cercetărilor locale, citându-l în sprijin pe N. Iorga: „Nu vom avea o istorie a României până când nu vom avea istoria fiecărei localități”. Altfel spus – opina vorbitorul – să privim istoria națională din perspectiva istoriei locale. Și invers... Au mai avut contribuții în simpozion prof. Florin Varvara și prof. Ion Iacomi, acesta din urmă referindu-se la istoricul Școlii Ibănești.

Trei poeți, Ionel Măcnea Vetrișanu, Mihai Apostu și Iftemie Cioriciu (primii doi, membri ai Uniunii Scriitorilor) au realizat mini-recitaluri lirice în consonanță cu semnificația momentului.

Simpozionul de la Găgești demonstrează că Academia Rurală Elanul nu este o „formă fără fond”, o încropire bombastică și narcisistă. Arheologii, istoricii, etnografii, cercetătorii acestui spațiu locuit din vechime dezgroapă mărturii concludente ce răspund la întrebarea-cheie „De unde venim?” Încotro ne ducem vom afla de la generațiile actuale, copleșite de atâtea provocări pe care un secol frământat le pun în față. Trecutul, prezentul și viitorul se îngemănează și comunică grație judecătorului suprem, Timpul.